Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

1988 йил 10 ноябрь
ПАЙШАНБА
№ 258 (4.457).

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин.

ҚУРИЛИШДА ҚОЛОҚЛИККА БАРҲАМ БЕРИЛСИН!

9 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов раислигида бўлиб ўтган республика кенгашида республика қурилиш комплексининг ўн ойлик иш якунлари муҳокама қилинди. Йўл қўйилган қолоқликни бартараф этиш чоралари белгиланди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари Қ. Ҳ. Маҳамадалиев капитал қурилишдаги ишларнинг аҳволи тўғрисида ахборот берди.

Кенгашда қайд этиб ўтилганидек, йил бошидан буён Ўзбекистонда 2678,8 миллион сўмлик — йиллик планнинг атиги 53 проценти миқдорида асосий фондлар ишга туширилган. Аҳволни ўнглаб олиш учун ноябрь—декабрь ойларида ишлар суръатини икки баравар ошириш зарур. Республиканинг биронта ҳам области асосий фондларни ишга тушириш планини уддалай олмагани айниқса ташвиш туғдирмоқда. Самарқанд, Сурхондарё, Тошкент, Фарғона ва Хоразм областларида, Тошкент шаҳрида аҳвол жуда танг.

Ўн ой мобайнида Ўзбекистон металлургия заводида, Андижон тўқимачилик комбинатида янги қувватлар, Гулистон ва Маданиятда пойабзал фабрикалари, Чирчиқ «Электрохимпром» бирлашмасида ишлаб чиқариш комплекси, бошқа муҳим объектлар ишга туширилди. Шу билан бирга Жиззах пайпоқ фабрикасида, Навоий цемент заводида, Узун ва Хива паррандачилик фабрикаларида, Тошкент мотор заводида объектларни ишга тушириш графиклари барбод этилди. Янги Ангрен ГРЭСида бешинчи блок қурилишидаги, Муборак газни қайта ишлаш заводидаги аҳвол ташвишлантирмоқда. Кўрилаётган чораларга қарамай уй-жой, болалар муассасалари, мактаблар, касалхоналар ва поликлиникалар қурилиши қониқарсиз олиб борилмоқда. Республикада январь—октябрь ойлари мобайнида давлат капитал маблағи ҳисобидан 2084,5 миллион квадрат метр уй-жой фойдаланишга топширилди, бу эса йиллик планнинг атиги 70 процентидир.

Сўзга чиққан кишилар қолоқликнинг асосий сабабларини очиб ташлаб, республика қурилиш ташкилотларининг ишида ҳали бурилиш бўлмаганини уқтириб ўтдилар. Ҳамон сусткашликка йўл қўйилмоқда, план топшириқларига нисбатан бепарволик қилинмоқда, буюртмачилар билан пудратчилар ўртасида низолар чиқмоқда. Ўткир танқидга қарамай, лойиҳа-смета ҳужжатларининг катта қисми қурилиш чоғида ҳамон қайтадан тузилмоқда, бу эса ишларнинг қимматлашиб ва чўзилиб кетишига олиб бормоқда.

Уй-жой ҳамда социал-маданий ва маиший объектларнинг ҳаммаси учун жавобгар бўлган маҳаллий Советлар баъзида ғалати позицияни эгалламоқдалар. Улар ер участкалари ажратиб беришни пайсалга солмоқдалар, уюштирувчи марказлар бўлиб қолишлари лозим бўлган бир пайтда четдан кузатувчилик қилмоқдалар.

Республикада «1988—2000 йилларда қурилиш материаллари ишлаб чиқарувчи қувватларни ошириш комплекс программаси» ишлаб чиқилган. Шу программада бундай ресурсларнинг тақчиллигига узил-кесил барҳам бериш мақсадида ҳар бир областда материаллар ишлаб чиқарувчи янги қувватлар барпо этиш кўзда тутилган. Афсуски, амалда пудрат ташкилотларининг ўзлари ўз ишлаб чиқариш базасини вужудга келтириш планларини барбод этмоқдалар.

Нотиқлар капитал қурилишдаги мушкулликлар планларни тузишдан, ҳужжатларни расмийлаштиришдан бошланишини уқдириб ўтдилар. Ишга тушириладиган объектлар ва комплекслардаги уюшқоқсизлик, меҳнат ва ижрочилик интизомининг сустлиги, ресурслар билан яхши таъминланмаганлик — муваффақиятсизликлар сабабидир. Ўзбекистон ССР Госснаби раҳбарияти фондларни тақсимлаш, республика манфаатларини ҳимоя қилиш борасида жиддий ва қунт билан ишлаш ўрнига ўз хатолари учун масъулиятни қурувчилар зиммасига ағдаришни афзал билмоқда. Натижада сентябрь—октябрь ойларида республиканинг ўн минглаб қурувчилари ярим куч билан ишладилар, уйсозлик комбинатларида бекор туриб қолиш ойига 15 кунга етди. «Узагрострой» ташкилотларининг ўзидагина линолеум, плиткалар, бошқа материалларнинг йўқлиги сабабли 18 минг квадрат метрли уй-жой бинолари, 3 та болалар боғчаси ва 2260 ўринли мактаб фойдаланишга топширилмади. Бундай мисоллар кўплаб келтирилди.

Бир неча марта кўрсатма берилганига қарамай, Госснаб ўз ишини ҳамон қурилиш ташкилотларининг манфаатларини эътиборга олмай юритмоқда. Дастлабки маълумотларга кўра, қурилиш ташкилотлари тўртинчи кварталда салкам 200 километр қувурни, ўн минглаб квадрат метр линолеум, минглаб ванна, смеситель, раковина ва мойкаларни кам оладилар. Цементнинг муттасил етишмаслиги айниқса ташвиш уйғотмоқда — бу уй-жойларни фойдаланишга топшириш планларини тўғридан-тўғри барбод этиш демакдир. Республика Госснаби ишни тубдан қайта қуриши, қурувчиларга эътиборни кучайтириши керак.

Йиғилишда қайд этиб ўтилганидек, республика қурувчилари бой берилган натижаларга етиб олишлари учун йил охиригача 740 миллион сўмлик қурилиш-монтаж ишларини бажаришлари, 900 минг квадрат метрдан кўпроқ уй-жойларни, 15 минг ўринли болалар боғчаларини, кўпгина касалхоналар, поликлиникалар, мактаблар, ҳунар-техника билим юртларини барпо этишлари зарур. Қурилиш комплексини хўжалик юритиш янги формаларига ўтказишга асосий эътиборни қаратиш, унинг барча бўғинлари ўзаро аниқ-пухта ишлашига эришиш керак.

Йиғилишда Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари Б. Ф. Сатин, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари, область партия комитетларининг секретарлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг ўринбосарлари, область ижроия комитетлари раисларининг ўринбосарлари, республика министрликлари ва идораларининг раҳбарлари қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

Хива районидаги Фрунзе номли колхозда юқори ҳосилли бригадалар кўп. Коммунист Эгамберган Жуманиёзов улардан бирига бошчилик қилади. Коллектив 60 гектарнинг ҳар гектаридан 33 центнердан оқ олтин саранжомлаб, планни илғорлар қаторида бажарганди. Ҳозиргача бу кўрсаткич 40 центнердан оширилди. Бунда оила пудратининг шарофати катта. Бригада пахтазорларида 45 та оила меҳнат қилди.

Рассом Маҳмуд ЖЎРАЕВ чизган расмда моҳир бригадир Э. Жуманиёзовни кўриб турибсиз.

РАЙОНЛАР РАПОРТИ

Нишон райони пахтакорлари она-Ватан хирмонига 57.100 тонна оқ олтин ҳадя этиб, йиллик планни бажардилар. Ялпи ҳосилнинг 27 минг тоннасини саноат учун қимматбаҳо ҳисобланган ингичка толали хом ашё ташкил этди.

Шавкатли механизаторлар мавсумнинг асосий қийинчилигини ўз зиммаларига олдилар. Барча хўжаликларда терим-транспорт отрядлари ташкил этилиб, уларнинг аниқ маромда ишлаши таъминланди. Бункерлардан 48 минг тонна дурдона бўшатилди. Бу жами тайёрланган пахтанинг 87 фоизига тўғри келади.

Йиғим-терим давом этмоқда. Ўз имкониятларини чамалаб кўрган нишонликлар давлатга яна 600 тонна оқ олтин армуғон этиш мажбуриятини олдилар.

* * *

КПСС XXVII съезди ва Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларини изчил амалга ошираётган Вобкент райони меҳнаткашлари катта зафар қучдилар. Давлатга пахта топшириш йиллик плани муваффақиятли бажарилди. Она-Ватан вобкентликлардан 44 минг тонна сифатли хом ашё қабул қилиб олди.

Бунда айниқса «Москва» колхози пахтакорларининг муносиб улушлари бор. 1.407 гектар майдонда ҳосил етиштирган хўжалик аҳли эл хирмонига 4.290 тонна дурдона етказиб бериб, топшириқни илғорлар қаторида уддалади. Колхозда оила пудрати кенг жорий этилгани ютуқ омили бўлди. Мавжуд 247 та оила правление билан шартнома тузиб, гекаридан 40—45 ценнердан ҳосил олди.

«Зарафшон» колхози азаматлари ҳам қувончли ютуқларга эришдилар. Гектаридан 34 центнердан оқ олтин саранжомланиб, давлатга 4,5 минг тоннадан зиёд хом ашё сотилди.

Район пахтакорлари даладаги ҳосилни сўнгги мисқолларигача йиғиб-териб олиш пайидан бўлмоқдалар. Шунингдек, кузги-қишки ишларни бошлаб юбориш тадбирлари кўрилмоқда.

Гулчеҳра Қаршибоева —Оққўрғон районидаги «Партия XXII съезди» колхозининг кўпмингкилограммчи теримчиси. Абдураззоқ Қурбонов бошлиқ бригада далаларидан дур терган бу чевар ҳозиргача 6 тонналик хирмон уйиб, шахсий мажбуриятини бажарди.

СУРАТДА: моҳир теримчи Гулчеҳра Қаршибоева.

Ҳ АВВАЛОВ фотоси.

ХИРМОНГА БАРАКА! 1988

Пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 9 ноябрга бўлган МАЪЛУМОТ
(Планга нисбатан процент)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
БУХОРО	0,24	110,60	0,32	90,35
ТОШКЕНТ	0,09	109,04	0,07	111,28
ХОРАЗМ	0,23	108,96	0,34	70,21
ҚАШҚАДАРЁ	0,16	105,14	0,07	112,48
ҚҚАССР	0,38	101,35	0,12	94,37
СУРХОНДАРЁ	0,62	100,68	0,08	92,22
Сирдарё	**0,36**	**99,14**	**0,27**	**108,57**
Наманган	**0,57**	**96,44**	**0,31**	**68,73**
Фарғона	**0,57**	**96,31**	**0,12**	**42,24**
Самарқанд	**0,77**	**89,82**	**0,35**	**83,91**
Андижон	**0,57**	**75,96**	**0,21**	**30,74**
Республика бўйича:	0,43	98,51	0,21	84,22
Шу жумладан ингичка толали пахта				
САМАРҚАНД	1,49	122,98	3,40	125,77
СУРХОНДАРЁ	0,77	115,40	0,15	171,59
ҚАШҚАДАРЁ	0,29	109,61	0,20	153,32
НАМАНГАН	0,50	100,66	—	—
Бухоро	**0,14**	**16,18**	**1,00**	**11,80**
Республика бўйича:	0,61	108,82	0,23	160,67

НЕЧАНЧИ ЎРИНДАСИЗ?

Республика районларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 7 ноябрга бўлган МАЪЛУМОТ
(Планга нисбатан процент)

Районлар	Жами тайёрланган пахта	Шу жумладан машинада терилгани
БУХОРО ОБЛАСТИ		
Свердлов	117,80	99,67
Ғиждувон	112,92	76,89
Қоракўл	112,72	97,41
Шофиркон	111,57	65,75
Бухоро	107,43	85,98
Ромитан	107,41	88,54
Коғон	106,92	142,40
Вобкент	101,22	84,11
ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ		
Ўрта Чирчиқ	119,88	130,93
Коммунистик	114,54	124,00
Янгийўл	113,88	99,14
Чиноз	112,80	106,23
Бўка	108,27	120,17
Оққўрғон	108,06	115,47
Пискент	107,49	97,06
Ғалаба	103,45	119,94
Бекобод	102,88	88,90
ХОРАЗМ ОБЛАСТИ		
Хонқа	111,40	103,38
Янгиариқ	111,22	85,21
Гурлан	110,70	78,80
Урганч	109,75	88,63
Хива	108,40	22,23
Ҳазорасп	108,30	28,90
Боғот	107,09	52,81
Шовот	106,08	63,24
Қўшкўпир	105,11	74,20
ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ		
Қамаши	117,60	131,91
Китоб	113,23	103,77
Яккабоғ	112,67	96,48
Қарши	111,93	149,07
Косон	110,76	144,11
Ғузор	107,92	86,24
Чироқчи	104,49	66,18
Ульянов	104,40	105,46
Шаҳрисабз	103,70	72,08
Муборак	103,61	136,57
Нишон	100,00	142,03
Усмон Юсупов	84,34	89,59
ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР		
Чимбой	108,48	97,55
Қўнғирот	107,17	110,56
Амударё	106,22	99,10
Қораўзак	105,12	116,37
Кегайли	100,60	108,08
Шуманай	100,57	104,77
Тўрткўл	100,29	77,80
Хўжайли	99,39	103,31
Беруний	96,57	81,97
Элликқалъа	95,76	78,94
Ленинобод	85,42	77,90
СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ		
Олтинсой	107,87	91,05
Бойсун	105,67	143,83
Шеробод	104,12	127,69
Сариосиё	101,60	86,30
Ленин йўли	100,41	112,80
Денов	100,06	85,30
Термиз	100,02	81,25
Қумқўрғон	98,19	105,32
Гагарин	97,04	114,52
Ангор	96,27	73,70
Шўрчи	95,52	92,24
Жарқўрғон	94,36	85,85
СИРДАРЁ ОБЛАСТИ		
Жиззах	112,66	97,76
Зомин	110,82	113,23
Пахтакор	109,76	122,52
Ворошилов	105,54	121,63
Октябрь	104,27	117,97
Ховос	103,84	110,72
Сирдарё	101,50	114,32
Боёвут	100,04	105,84
Янгиер	99,48	104,03
Мирзачўл	97,78	112,56
Дўстлик	96,58	106,87
Ильич	92,86	105,74
Гулистон	91,00	102,52
Арнасой	90,01	95,06
Оқолтин	78,43	82,88
НАМАНГАН ОБЛАСТИ		
Наманган	108,25	35,31
Тўрақўрғон	103,23	20,07
Янгиқўрғон	100,05	38,68
Уйчи	98,15	28,28
Учқўрғон	97,42	89,58
Поп	95,59	74,10
Задарё	95,22	83,83
Чуст	81,64	53,11
Косонсой	77,33	70,81
ФАРҒОНА ОБЛАСТИ		
Бувайда	114,21	37,82
Ленинград	107,34	18,57
Фрунзе	105,77	91,72
Ўзбекистон	105,35	67,68
Киров	102,30	48,90
Риштон	95,41	63,15
Боғдод	93,29	31,46
Тошлоқ	91,92	23,08
Фарғона	91,02	23,05
Олтиариқ	81,63	34,83
Охунбобоев	81,61	31,89
Қува	79,89	22,40
САМАРҚАНД ОБЛАСТИ		
Навоий	105,45	134,69
Қизилтепа	102,77	39,31
Хатирчи	97,47	92,27
Пахтачи	95,78	83,42
Каттақўрғон	91,83	80,23
Пайариқ	89,21	89,29
Паст Дарғом	83,03	81,32
Иштихон	82,26	72,00
Нарпай	81,21	63,17
Жомбой	78,90	97,10
Оқдарё	62,54	50,24
АНДИЖОН ОБЛАСТИ		
Балиқчи	97,23	44,81
Москва	89,27	27,72
Пахтаобод	86,07	22,88
Избоскан	81,41	46,76
Олтинкўл	76,81	5,15
Андижон	76,02	22,91
Ленинск	75,41	8,96
Комсомолобод	73,71	58,91
Хўжаобод	67,05	8,58
Қўрғонтепа	65,78	43,58
Жалолкудуқ	53,84	11,50
Марҳамат	48,33	6,39

ҲАРАКАТДА БАРАКАТ

Амударё райони далалари Юмуртов этакларидан бошланади. Тоғ тепасидан туриб қарасангиз пахтазор худди оқ чойшаб ёпингандай оппоқ бўлиб кўринади. Қадоқ қўл пахтакорнинг қалб ҳарорати, пешона тери эвазига яралган оқ олтин денгизида зангори кемалар сузиб юрибди. Ҳозир райондаги барча хўжаликларда терим агрегатлари юксак унум билан ишлаб, хирмонга барака киритмоқда.

Жорий йилда машиналарга кенг иш кўлами яратилди. Далаларда 360 терим агрегати ишлатилаяпти. Механик-ҳайдовчиларнинг ярмидан кўпи 100 тоннадан ошириб пахта терди. 15 механизатор эса эл хирмонига 200 тоннадан оқ олтин тўкди. «Коммунизм», Жданов номли колхозларнинг дала суворийлари районда биринчилардан бўлиб машинада пахта териш планини бажардилар. Ишчи кучлари кам бўлган Крупская номли колхоз, Бердах номли совхозларда эса ялпи ҳосилнинг 75—80 проценти зангори кемалар ёрдамида териб олинди. Бу хўжаликларда далалардаги ҳосил пахтачилик тарихида биринчи марта ёрдамчиларсиз терилаяпти.

Жданов номли колхоз правлениеси раиси Худойберган Холимбетовни далада учратдик. У тўрт йилдирки хўжаликка бош. Колхознинг ер шароити яхши эмас. Ерости сувлари яқин. Шунинг учун ҳам раис ишни ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашдан бошлади. Илгари хўжаликда ҳар гектар майдонга 15—16 погон метр коллектор тўғри келган бўлса, ҳозир бу кўрсаткич 26 метрга етди. Ерости сувлари сатҳи бирмунча пасайди. Хўжаликда ерларни капитал текислаш ишлари ҳам жадал олиб борилаяпти. 1987 йилда 687 минг сўм соф фойда олинди. Колхозчиларнинг ойлик маоши 50 сўм кўпайди. Бундай натижага ждановликлар пахтачиликни комплекс механизациялаш туфайли эришаяптилар. Бу йил колхозда ялпи ҳосилнинг 95 проценти машиналар ёрдамида саранжомланди. Колхоз правлениеси ва партия комитетининг йиғимтеримни намунали ўтказиш юзасидан белгилаган тадбирларида мавжуд 15 та машинанинг ҳар бири билан 200 тонна пахта терилади, деб ёзиб қўйилган. Азамат механизаторлар пахтазорларда ҳормай-толмай ишлаб ўз сўзларининг устидан чиқмоқдалар. Гулмирза Матёқубов, Комил Машарипов, Раҳим Ўрозбоев сингари қалби қайноқ гвардиячилар 260—280 тоннадан хом ашё теришди. План бажарилса-да далаларда ҳосил чўғи баланд. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қарорларига жавобан уюшқоқлик билан ишлаётган азаматлар бу йил давлатга пландан ташқари камида 800 тонна оқ олтин сотишмоқчи.

Ўн иккинчи беш йилликнинг учинчи йилида она-Ватан хазинасига 58.000 тонна юқори сифатли пахта армуғон этишга бел боғлаган амударёликлар яхши натижаларга эришмоқдалар. Чунончи «Партия XXII съезди» колхозининг Матназар Ҳайитбоев бошлиқ бригадаси пахтакорлари ялпи ҳосилнинг учдан икки қисмини биринчи сортга топширдилар. Жданов номли колхозда эса биринчи сорт пахта салмоғи ўтган йилга нисбатан 25 процент кўпайди. Ўтган йил районда пахтачиликдан жами 23 миллион сўм даромад олинган бўлса бу йил 1 октябрда хўжаликларнинг жорий счётига 24 миллион сўмга яқин пул тушди.

Ҳ. РАҲМОНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ҚЎРИҚДАГИ СОВХОЗЛАР ЗАФАРИ

«Главсредазирсовхозстрой» тасаруфидаги совхозлар меҳнаткашлари Улуғ Октябрь байрамини ёруғ юз, кўтаринки руҳ ва яхши кайфият билан нишонладилар. Улар 7 ноябрь куни давлатга пахта ва шоли топшириш бўйича йиллик план муддатидан илгари бажарилгани ҳақида рапорт бердилар. Тайёрлов пунктларига 340 минг тоннадан кўпроқ пахта топширилди, унинг 60 минг тоннаси ингичка толали қимматбаҳо хом ашёдир. Ҳосилдорлик бултургига қараганда 4,2 центнер ортиқ бўлди.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришига раҳбарликнинг шакл ва усуллари ўзгарганлиги эришилган муваффақиятда ҳал қилувчи роль ўйнади. Совхозларда техникадан кенг фойдаланишга зўр берилди. Ҳосилнинг 250 минг тоннаси ёки 72 проценти машиналарда териб олинди. Мирзачўл, Жиззах дашти механизаторлари бу кўрсаткични 80—82 процентга кўтардилар.

Қорақалпоғистон АССРдаги шоликор совхозлар бу йил хўжалик ҳисобидаги йирик бригадалар принципида ишлаб яхши натижаларга эришдилар. Шолини қирқ кунда ўриб-янчиб олинди. Жумладан, 130,2 минг тонна қирмизи дон етиштирилиб, унинг 111,7 минг тоннаси давлат омборига тўкилди. Ўртача ҳосилдорлик 35 центнердан бўлди. Бу — ўтган йилги даражадан 5 центнер ортиқ.

Қўриқдаги совхозлар шунингдек пилла, бошоқли дон, картошка, мева, жун, қоракўл тери топшириш планларини ҳам муваффақиятли адо этдилар. Чорвачилик маҳсулдорлиги ошди. Сут, тухум тайёрлаш топшириқлари анча ортиғи билан бажарилиши кутилаяпти.

Ҳозирги пайтда бош бошқарманинг 62 совхози, «Джизакцелинхлопок», «Бухараирсовхозстрой» трестлари юксак мажбурият ҳисобига оқ олтин топширмоқдалар. Улар даладаги ҳосилни тез ва соз йиғиштириб олиб, республикамизнинг 5 миллион 250 минг тонналик улкан хирмонига ўз улушларини қўшиш аҳдида мавсумни зарбдорчасига ниҳоясига етказмоқдалар.

Л. АФАНАСЬЕВ,
Б. САИДОВ,
«Главсредазирсовхозстрой» ходимлари.

М. С. Горбачевнинг Ҳиндистонга қиладиган визити тўғрисида

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. С. Горбачев Ҳиндистон раҳбариятининг таклифига биноан шу йил ноябрь ойининг иккинчи ярмида расмий дўстлик визити билан Ҳиндистонга боради.

ЎЗБЕКИСТОН ФИЗИОЛОГЛАРИ СЪЕЗДИ

9 ноябрь куни Тошкентда Ўзбекистон физиологларининг IV съезди очилди. Съезд ишида республика ва мамлакатимиз илмий тадқиқот муассасалари, олий мактабларидан олимлар ва мутахассислар, И. П. Павлов номидаги Бутуниттифоқ физиология жамиятининг вакиллари бажарилган ишлар якунини муҳокама қилмоқдалар. Бундан кейинги вазифаларни белгилаб олмоқдалар. Ялпи ва секциялар мажлислари программасига табиатшунослик фани ана шу муҳим тармоғининг долзарб муаммолари ва уни ривожлантириш истиқболлари, инсон фаолиятининг турли соҳаларида ундан амалий фойдаланиш масалалари киритилган.

Ўзбекистонда республика Фанлар академияси физиология институтида, университетлар, медицина ва бир қанча педагогика олий ўқув юртлари кафедраларида, Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлиги системасининг илмий лабораторияларида одам ва ҳайвон физиологияси соҳасида планли тадқиқотлар олиб борилмоқда. Жуда кўп материал тўпланган, физиологларнинг кўпгина назарий ишланмалари бевосита халқ хўжалиги практикасига жорий этилмоқда. Масалан, физиологлар ишлаб чиққан оқава сувларни биологик тозалашни оптимизациялаш методи ҳар йили қарийб 350 минг сўм тежаш имконини беради, айрим касалликларни аниқлаш ва даволашнинг самарали усуллари таклиф этилди.

Муҳокама чоғида ҳал этилмаган масалалар ҳам юзага чиқмоқда, тадқиқотларни ташкил этиш ва уларнинг методикасини такомиллаштириш учун, улар самарадорлигини ошириш учун фойдаланилмаган имкониятлар аниқланмоқда.

Правление ва ревизия комиссиясининг ҳисоботи, Ўзбекистон физиология жамияти раҳбар органлари янги составини сайлаш съезд программасига киритилган.

(ЎзТАГ)

СУРХОНДАРЁ — ХЎЖАЛИК ҲИСОБИНИНГ ИЛК ОДИМЛАРИ

Машаққатли йўл

— Район партия ташкилоти эндиликда оммавий-сиёсий, идеологик ва тарбиявий ишлар билан кўпроқ шуғулланмоқда. Одамларга зарур маданий-маиший шароит яратиш тўғрисида қайғурилаяпти. Ишнинг пировард натижаси учун кадрлар масъулияти оширилди, талабчанлик кучайтирилди.

(Шеробод район партия комитетининг биринчи секретари Эшболта Шерматов сўзидан).

Августнинг биринчи ярмидаёқ мутахассислар планни қоплайдиган даражада ҳосил тўпланди, деган хулосага келишди. Шундан сўнг асосий эътибор терим мавсумига тайёргарликка қаратилди. Техника шайлиги такрор-такрор кўздан кечирилди. Етиштирилган пахтанинг 80 процентини машиналар ёрдамида, қолган қисмини совхоз ишчиларининг кучи билан териб олишга, мактаб ўқувчилари ва шаҳарликларни безовта қилмасликка келишилди.

— Планни 23 октябрда бажаришни мўлжалладик, — деди Нуриддин Муродов номли совхоз директори Шоди Беккелдиев мавсум арафасида районда ўтказилган йиғилишда.

Бултур давлатдан қарздор бўлган хўжалик раҳбарининг гапларига баъзилар ишонишса, бошқалар иккиланишди.

— Биз йигирманчи октябрда бажарамиз, — деди мусобақадош Владимир Қодиров номли совхоз директори Чори Мамаражабов.

Ўшанда иккала директор ҳам аниқ ҳисоб-китобга асосланганликлари кейинроқ равшан бўлди. Нуриддин Муродов номли совхоз пахтакорлари планни 16 октябрга уддалашди. Мусобақадошлар улардан уч-тўрт кун кейин маррага етдилар.

Сурункасига икки йил планни бажармаган хўжаликнинг бу йил областда иккинчи бўлиб зафар қучиши кўпчиликни ажаблантириши табиий. Қолоқлик совхоз меҳнаткашларини толиқтирди. Тўлиқ хўжалик ҳисоби шароитида давлатдан қарздор бўлинса, ишчиларнинг моддий манфаатдорлиги ошиши ёки социал масалаларни ҳал этиш тўғрисида сўз бўлиши мумкин эмас. Шу сабабли йил бошидан қолоқликка барҳам беришга астойдил киришилди. Ер яхшилаб текисланди, тупроқнинг мелиоратив ҳолати яхшиланди. Кадрларга нисбатан талабчанлик оширилди. Кўкламда 3.400 гектарнинг 1.325 гектарига АН-60 нав чигит экилди.

— АН-60 навидан кутилганидан зиёд ҳосил етиштирилди, — дейди илғор звено бошлиғи Абдишукур Мисиров. — 51 гектарнинг ҳар гектаридан ўттиз беш центнердан хирмон кўтардик. Ҳосилнинг тўқсон проценти бункерлардан тўкилди. Йиллик планни биринчи теримдаёқ бажардик. Чаноқлари катта, пахтаси тош босади. Машина тоза теради. Қайта ишловчилар бу нав бешинчи тип тола беради, дейишаяпти. Бизнингча, селекционерлар шундай навлар яратиш устида изланишлари лозим.

Нуриддин Муродов номли совхоз деҳқонлари бу йил баракали ҳосил етиштиришди. Механик-ҳайдовчилар зўр иштиёқ билан меҳнат қилишди. Иш икки сменада йўлга қўйилди. Иссиқ овқат, чой мунтазам муҳайё қилинди. Тележкалар бункерлардан ағдарилган оқ олтинни пешма-пеш ташиб туришди. Натижада 96 та агрегат билан 8,2 минг тонна пахта терилдики, бу ялпи хирмоннинг 80 процентини ташкил этади.

Дала гвардиячилари ўртасидаги мусобақада III ва II даражали Меҳнат Шуҳрати орденлари соҳиби коммунист Омон Маматраимов пешқадам. У бултур район механизаторлари орасида ғолиб чиқиб, «Жигули» енгил автомашинаси билан тақдирланганди. Бу йил ҳозиргача шогирди Бахтиёр Бобомуродов билан тўрт қаторли машинада 308 тонна пахта терди. Омон эсини таниганидан бери механизатор. Чўлга кўчиб келганига ўн етти йил бўлди. Юсуф Пўлатов бошлиқ бригадада ишлаяпти. Чигит экади, қатор ораларига ишлов беради, экинни озиқлантиради. Бу йил бригада аъзолари давлатга пландаги 254 тонна ўрнига 270 тонна пахта топширишди. 47 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 37 центнердан ҳосил олинди. 90 процент пахтани Омон билан Бахтиёр агрегатда териб беришди.

— Машинада кўп теришнинг сири йўқ, — дейди О. Маматраимов. — Фақат тажриба керак. У бир-икки йилда эмас, ўн йилларда ҳосил бўлади. Совхозимизда ўн-ўн беш йил рулни бошқараётган механизаторлар саноқли. Меҳнат оғирлик қилдими, енгил-елпи иш ахтарувчилар ҳам топилади. Кўп пахта териш учун фақат агрегат эмас, механизатор ҳам тайёр бўлиши лозим. Теримга тушгач машина иложи борича тўхтамаслиги керак. Ҳар йили етиштирган пахтамизни ўзимиз терамиз. Совхозда зангори кемалар группа қилиниб ишлатилади. Менимча, пахтани тоза териш, ҳосилни ерга тўкмаслик учун ҳар бир механизатор ўз бригадасидан тергани маъқул. Шубҳасиз, у палапартишликка йўл қўймайди. Пешона тери билан етиштирилган ҳосилни пайҳон қилишга йўл қўйиб бўладими! Яширишнинг ҳожати йўқ, баъзи механизаторлар 5—6 центнергача ҳосилни тўкиб кетишади. Бели оғримаганнинг нон ейишини қаранг, деганлари шу-да.

Шерободлик пахтакорлар 60.300 тоннадан зиёд хирмон уйдилар. Ялпи ҳосилнинг деярли саксон фоизи машиналарда терилди. Мавсум арафасида берилган ваъда бажарилди: оқ олтин ҳашарчиларсиз, мактаб ўқувчиларисиз саранжомлаб олинди. Ишчи кучи кам бўлган Владимир Қодиров номли, Усмон Юсупов номли совхозларда деҳқоннинг ишончли кўмакдоши — техникадан оқилона фойдаланилгани шунга олиб келди.

Ер эгаси деҳқон бўлгач

— Пахтачиликда бригада ва оила пудрати жорий этилиши, аввало, меҳнат интизомини мустаҳкамлади. Деҳқон ўзини ернинг ҳақиқий эгаси деб ҳис этмоқда. Нафақат бригадирнинг, далада ишловчи ҳар бир кишининг топшириққа муносабати ўзгарди. Колхозимизнинг, қолаверса область пахтакорларининг ғалабасида иш юритишнинг илғор усуллари алоҳида роль ўйнаганлигини таъкидлаш жоиз.

(Шўрчи районидаги Киров номли колхоз правлениеси раиси Аҳад Мустафоев сўзидан).

Мавсумнинг сўнгги кунлари. Ўртабўз массивида деҳқончилик қилаётган Тўхта Эшимов бошлиқ бригада далаларида меҳнат авжида. Колхозчилар охирги мисқолларни йиғиштириб олиш билан бирга бўлғуси ҳосил тараддудини кўришмоқда.

— Бугун-эрта ғўзапояни юлишга киришамиз, — дейди бригадир. — Ҳосилдан тозаланган далани илиқ-иссиқ кунларда ҳайдаб қўйсак, қишда дам олади. Илгари шудгорни бошлаш-бошламаслик тўғрисида юқоридан буйруқ кутардик. Бунинг ишга фойдасидан кўра зарари кўпроқ бўларди. Ер эгаси деҳқон бўлгач, ихтиёрни ҳам унга бериш керак.

Пудрат асосида меҳнат қилаётган бу бригаданинг бултурги довруғи бутун мамлакатга тарқалди. М. С. Горбачев колхозчиларнинг Бутуниттифоқ IV съездида сўзлаган нутқида бригада муваффақиятини таъкидлади. Коллектив бу йил 67 гектарда мўл ҳосил етиштирди. План ҳам, социалистик мажбурият ҳам хўжаликда биринчи бўлиб бажарилди. Гектаридан 33,5 центнер ўрнига 45 центнердан ипак пахта йиғиштириб олинди. Дастлабки маррани эгаллаш учун ўн уч иш куни кифоя қилди. Сентябрнинг сўнгги ўн кунида 80 процент миқдорида оқ олтин тайёрланди. Жами ҳосилнинг 90 фоизини ерга уруғ қадаган, ғўзага ишлов бериб озиқлантирган механизаторлар Жалил Шоймардонов билан Эшбой Абдуллаев териб беришди. Бригада хўжаликка 270 минг сўм даромад келтирди.

Коллектив ютуғига шубҳаланувчилар ҳам топилди. Экин майдони ўлчаниб, 67 гектар эканлиги аниқланди. Кўзбўямачилик, қўшиб ёзиш каби қинғир ишларнинг умри қисқа. Бригада ипак пахтадан мунтазам юқори ҳосил етиштираётганлигининг боиси ҳалол, фидокорона меҳнатдир.

— Ерни алдамаслик керак, — дейди Тўхта Эшимов. — Бу ўз-ўзига хиёнат қилиш дегани. Баъзи бригадалар пудратга ўтдик, чек усулини жорий этганмиз деб далага маҳаллий ўғит чиқаришга, ерга зарур минерал ўғитни беришга кўзлари қиймайди. Бу билан ўзлари алданишади, холос. Биз аввало ерни тўйғазамиз. Янги ҳосил тараддуди ерни шудгорлашдан бошланади. Дала ғўзапоядан тозалангач, ҳайдов олдидан гектарига 300—350 килограммдан калий ва фосфорли ўғит сепилади. Шудгордан сўнг 8—10 тоннадан маҳаллий ўғит солинади. Анчадан буён ерни бир жўяк ҳосил қилиб ҳайдаяпмиз. Шудгорланган майдон сув юзасидек текис бўлади.

Бригадада ҳар бир агротехник тадбир вақтида, сифатли ўтказилади. Биринчи галда кўчатлар бут бўлишига эътибор берилади. Ҳар гектарда 110 минг туп ниҳол олинади. Чигит униб чиқаётганда маҳаллий ва минерал ўғит солиниб, дарҳол сув таралади. Биринчи ва иккинчи сув эгат ташлаб берилади. Шунда ғўза қуруқ пуштадан ҳарорат, сув юрган жўякдан нам ва озуқа олиб, тез ривожланади. Механизаторлар қатор ораларига қарама-қарши ишлов беришади. Бу пайтда культиваторлар учинчи тезликда юради. Чеканка ва дефолиация ҳам шундай тезкорлик билан амалга оширилади.

Ўтган йилдан бошлаб хўжаликда чек усули жорий этилган. Пудрат меҳнат интизомини мустаҳкамламоқда. Бригада кенгашлари долзарб масалаларни муҳокама этаяптилар. Аъзоликка қабул қилишга ҳам шундай масъулият билан ёндашилади. Чек деҳқонни иқтисодий таҳлил билан шуғулланишга ундамоқда. Пахтакор планни бажаришнигина эмас, хом ашёнинг сифатини, мабләғдан тўғри фойдаланишни, ортиқча харажатларга йўл қўймасликни, пировард натижани ўйлайди. Бултур Т. Эшимов бошлиқ бригада аъзолари бир сўм асосий иш ҳақига 2 сўм 48 тийиндан қўшимча олишганди. Бу йил пландагидан 80 минг сўмлик зиёд маҳсулот сотилди. Якунда қўшимча ва мукофот ўтган йилгидан кўп бўлиши табиий.

Шўрчи районидаги Киров номли колхоз пахтакорлари қарийб 5 минг тонналик ипак хирмон уйдилар. План ортиғи билан адо этилди. Ҳосил ёрдамчиларсиз йиғиштириб олинди. Чўтбой Мустаров, Эргаш Тоштемиров, Хушбоқ Фармонқулов, Қудрат Мустафоев, Эргаш Йўлдошев бошлиқ бригадаларда ҳосилдорлик гектар бошига 38—40 центнердан ошди.

Термиз районидаги «Гулбаҳор» совхози бу йил планни областда биринчи бўлиб бажарди. Давлатга қарийб 3,5 минг тонна оқ олтин топширилди. Оилавий звеноларда ҳосилдорлик бир йилда 15—20 центнерга кўпайди.

— Деҳқонларимиз фидокорона меҳнат билан қолоқликни бартараф қилдилар, — дейди илғор бригада бошлиғи Ҳабибулло Холмуродов. — Йил бошида бўлимлар ўрнига комплекс механизациялашган бригадалар тузилди. 38 та звенодан 18 тасида оилавий пудрат жорий этилгани яхши самара берди. Келгусида барча звенолар пудратга ўтишади. Совхоз раҳбарлари ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, чўлқуварларга қулай шароит яратиш билан шуғулланишса бас. Пахта етиштириш тўғрисида қайғурадиганлар бор, булар — оилавий звенолар.

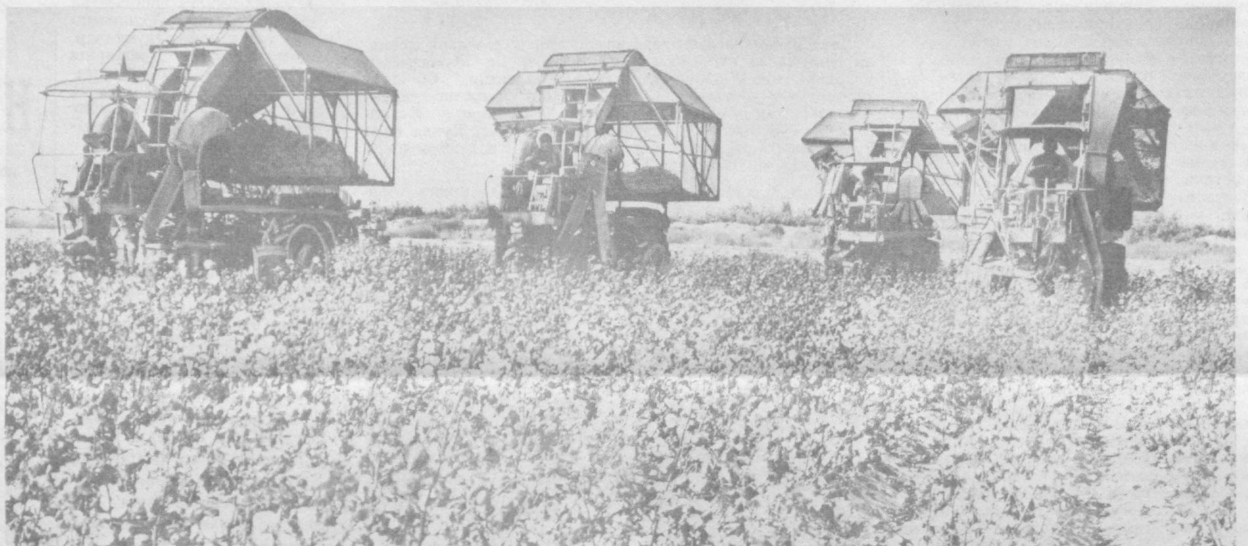

Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли колхоз пахтакорлари областда илғорлар қаторида планни бажаришди. Мавжуд 1.860 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил саранжомланди. Она-Ватанга 5.800 тоннадан зиёд хом ашё ҳадя этилди, унинг 93 проценти биринчи сортга ўтди. Мавсумда механизаторлар зўр ғайрат кўрсатдилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор бригада бошлиғи Х. Маликов. 2. Машина терими пайти.

И. ХЎЖАЕВ фотолари.

Қувончли натижа

Область колхоз ва совхозлари йил бошидан тўлиқ хўжалик ҳисоби ҳамда ўз-ўзини маблағ билан таъминлашга ўтишди. Экономикани юритишнинг бу усули бошқа тармоқлардаги сингари пахтачиликда ҳам қўл келаётир.

Ленин йўли районидаги Ленин номли совхоз-техникум — йирик хўжалик. Меҳнат аҳли 4.464 гектарда ингичка толали пахта етиштиради. Планни бажариш учун гектаридан 33,7 центнердан ҳосил олиш, 15.050 тонна оқ олтин тайёрлаш лозим.

— Ҳар гектар ҳисобига қўшни Шеробод райониникидан қарийб етти центнер, бир ариқдан сув ичадиган Охунбобоев номли совхозникидан 4,5 центнер зиёд пахта етиштиришимиз планлаштирилган, — дейди директор Абдусалом Ғозиев. — Қўриқ шароитида гектаридан ўттиз уч центнердан ипак хирмон кўтариш осон эмас. Баҳордан кузгача пахтакор учун қулай келган йил ҳамиша ҳам такрорланавермайди. Ернинг ҳақиқий эгаси — деҳқон, деймиз-у юқоридагилар уларнинг фикри билан ҳисоблашмайдилар. План ҳамон тепадан белгиланиб, сўнгра область, район, қишлоқ Совети сессияларида тасдиқланади. Планлаштириш аксинча бўлиши керак. Бу ҳақда кўп гапирилмоқда. Лекин амалда эскича аҳвол.

Директор буни планни бажаролмаётгани учун айтаётгани йўқ. Топшириқ аллақачон уддаланган; ҳозир 17 минг тонналик маррани эгаллаш учун курашилмоқда. Ҳар бир шонани гулга, гулни кўсакка айлантириш учун саратон жазирамасида озмунча меҳнат қилинмади. Тўлиқ хўжалик ҳисоби коллектив меҳнат натижасини тарозига қўйиш экан. Механизатор, сувчи ёки бригада бошлиғи билан янгилик хусусида суҳбатлашсангиз, улар сира иккиланмасдан: «Ортиқча сарф-харажатларга чек қўйиш, ҳар кимга меҳнатига яраша ҳақ тақсимлаш, тежамкорликка қатъий амал қилиш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, шу ҳисобдан моддий манфаатдорликни ошириш», — дея лўнда жавоб беришади. Бу — ҳақ гап. 15.705 тонна ёки бултургидан 4.155 тонна кўп хом ашё сотиб, пахтачиликдан 15,5 миллион сўм даромад олишни кўзлаётган хўжаликда бошқача фикр бўлиши мумкинми? Ялпи ҳосилнинг 11 минг тоннаси ёки 73 проценти машиналар ёрдамида саранжомланди. Ойбек номли Термиз давлат педагогика институти студентлари бир ой ёрдам бердилар. Лекин асосий ҳосил хўжалик ишчиларининг кучи билан йиғиштириб олинди. Ҳашарчиларсиз айниқса, мактаб ўқувчиларини теримга жалб этмасдан планни барвақт бажариш мумкинлигига ишонч туғилди. 9 бўлим, 59 бригаданинг ҳаммаси планни ортиғи билан адо этди.

Ўрмон Эгамбердиев раҳбарлик қилаётган 6-агроучастка деҳқонлари маррага биринчи бўлиб етдилар. 466 гектардан 1.680 тонна пахта тайёрланди. Коллектив мусобақа шартига кўра, беш минг сўм мукофот олди. Ўрмон ака — тажрибали деҳқон, чўлда кўп йиллардан бери меҳнат қилади.

— Кўклам қулай келганини, чигит қисқа муддатда қадалганини алоҳида таъкидламоқчиман,— дейди Ўрмон Эгамбердиев. — Бузиб экиш кам бўлди. Ерга уруғ тушган кундан ҳосил пишиб етилгунгача ҳар бир агротехник тадбир ўтган йилдагидан 10—12 кун барвақт ўтказилди. Масалан, чеканкани, дефолиацияни бултургидан ўн беш кун олдин бошладик. Совхоз дирекцияси, партия ташкилоти ҳосилни ўқувчиларсиз, асосан машиналар билан териб олишни мақсад қилиб қўйдилар. Механик-ҳайдовчилар ўттиз баллик конкурсдан ўтказилди. Унда механизаторнинг билими, агрегатни бошқариш тажрибаси, шпинделларни тўғрилаб қўйиш маҳорати, пахтани тоза ва ерга тўкмасдан тера билиши, техника хизматини вақтида ўтказиш қоидалари, ҳатто меҳнатига тўланадиган иш ҳақини билиш-билмаслиги синаб кўрилди.

Совхозда агроучасткалар, бригадалар, механик-ҳайдовчилар, тележкачилар, теримчилар ўртасидаги социалистик мусобақа кенг йўлга қўйилди. У белгиланган муддатда якунланиб, ғолиблар моддий ва маънавий рағбатлантирилдилар. Ростини айтганда, сўнгги йилларда меҳнат беллашуви ҳозирги мавсумдагидек қизғин тус олмаганди. Бир кунда қабул пунктига қарийб 900 тоннагача пахта топширилди. Олти ўн кунда мусобақа пешқадамларига 33,9 минг сўм мукофот пули тарқатилди. Арабали Дўстмуродов, Хўжаёр Алиёров, Хуррам Сувонов, Эшим Абдураҳмонов, Шомурод Тўраев, Жўра Исматов бошлиқ бригадаларда ҳосилдорлик гектар бошига 40 центнердан ошди.

Олти йилдан буён совхозда диспетчерлик хизматидан фойдаланилмоқда. Икки оператор участкаларда қилинадиган ишларни, мутахассисларнинг вазифаларини радио орқали етказиб туради. Кундалик ишларни режалаштириш, участка ва бригадалардаги аҳволдан хабардор бўлиш, зарур ёрдам уюштириш ҳам шу тартибда бажарилади. Бу хўжаликнинг 85 километрли айланма йўлида вақтни, транспорт харажатларини тежаш имконини бераяпти. Пахтакорлар уч-тўрт йилдан буён Термиз давлат педагогика институти профессори Назар Йўлдошевич Тўраев билан ҳамкорликда чигитни лазер нури бериб экишни тажрибадан ўтказмоқдалар. Бу йил 340 гектарга чигит шу тариқа қадалди. Бундай чигит ёғин-сочинда чиримаслиги, текис униб чиқиши, касалликка чалинмаслиги, ҳосили бошқаларга қараганда 7—8 кун барвақт пишиши, чигит ёғлилиги 1,5 процент юқорилиги маълум бўлди. Тожи Худойназаров бошлиқ бригада 52 гектарга шундай чигит эканди, натижа ёмон бўлмади. Ҳар гектардан 34 ўрнига 40 центнердан ипак пахта етиштирди. Мамат Исмоилов бошлиқ бригаданинг ўн гектарлик картасида ҳосилдорлик 43 центнерни ташкил этди.

— Йил якунланишига оз қолаяпти. Хўжалик ҳисоби ва ўзини ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиш совхозга қандай самара беришини айта оласизми? — сўрадик бош экономист Назар Чоршанбиевдан.

— Буни фақат мен эмас, ҳаммамиз тасаввур қилаяпмиз, — деди бош экономист. — Аввало меҳнатга муносабат кескин ўзгарди. Ҳозир ишчи онгида олдин совхоз иши, кейин уй-рўзғор юмушлари, деган фикр пайдо бўлди. Бу — муҳим. Чек усули жорий этилгани бу фикрни моддий жиҳатдан мустаҳкамлаяпти. Илгари бригада аъзолари моддий харажатлар устидан назорат қилишмасди. Ҳозир кенгаш тузилиб, назорат йўлга қўйилди. Уруғлик, ўғит, ёнилғи, эҳтиёт қисмлар ва ҳоказолар харажати энди фақат участка ёки бригада бошлиғини эмас, ҳар бир ишчини қизиқтиради. Чунки улар тежаб борилса, якунда 70 проценти коллективга берилади.

Хўжалик ҳисоби шароитида деҳқон фақат мўл пахта етиштиришнигина эмас, балки харажатларни қисқартириш, арзон ва сифатли маҳсулот олиш, кўпроқ даромад эгаси бўлиш устида бош қотиради. Хўжаёр Аллаёров бошлиқ бригада 73 гектар майдонда деҳқончилик қилади. 24 кишидан иборат коллектив давлатга пландаги 256 тонна ўрнига 292 тонна пахта топширди. Ҳосилнинг 86 проценти машиналар бункеридан тўкилди. Қолганини ҳам ўз кучлари билан теришди. Тайёрланган пахтанинг 90 фоизи биринчи сортга ўтди. Бригада 290 минг сўм даромад қилди. Тўққиз ойда иш ҳақи ва турли харажатлардан 19,8 минг сўм тежалди. Бу маблағнинг 70 проценти ишчиларга тегишли.

Бошқа бригадаларда ҳам хўжалик ҳисоби натижалари қувончли. Масалан, совхозда минерал ўғитдан тўғри фойдаланиш, исрофгарчилик ва талон-торожликка чек қўйиш эвазига ҳар килограмм азот ҳисобига етиштирилган пахта бултургига нисбатан салкам беш килограмм кўпайди. Бу йил пахтачиликдан келадиган фойда ўтган йилдагига қараганда 5 миллион сўм зиёд, жами 10 миллион сўмдан ортиқ бўлиши кутилаяпти. Демак, ишчиларнинг моддий манфаатдорликлари ошади. Муҳими, хўжаликда социал масалаларни ҳал этишга, инсон омилига эътибор яхшиланади. Амалга оширилаётган хайрли ишлар шундай хулосага келишга имкон беради.

Ипак тола муаммоси

— Сурхондарё Иттифоқимиз тўқимачилик саноатига ва қатор хорижий мамлакатларга кўп миқдорда ипак пахта толаси етказиб бераётганлигига қарамасдан, унинг истиқболи билан боғлиқ муаммолар ҳал этилмаяпти. Деҳқонларнинг уруғчиликни яхшилаш, баргни сифатли тўкадиган дефолиант яратиш, ипак пахтанинг харид нархини кўтариш тўғрисидаги таклиф ва мулоҳазалари оқибатсиз қолаяпти. Толаси нафис ипак пахта етиштириш сермашаққат эканлигини фақат деҳқонгина ҳис эта олади.

(Гагарин районидаги «Партия XXIV съезди» совхозининг механик-ҳайдовчиси, Меҳнат Шуҳрати орденининг тўлиқ нишондори Холмурод Ғофуров сўзидан).

Область пахтакорлари эришган ютуқлар таҳсинга лойиқ. Улар пахта тайёрлаш планинигина эмас, машина терими, ингичка толали пахта сотиш топшириқларини ҳам ортиғи билан адо этдилар. Қарийб 245 минг тонна оқ олтин бункерлардан ағдарилди. Шеробод, Гагарин, Ленин йўли, Қумқўрғон районларининг механизаторлари айниқса салмоқли натижаларга эришдилар. Сурхондарёликлар 330 минг тоннадан зиёд олий нав хом ашё топшириб, ипак пахта усталари эканликларини яна бир бор намоён этишди. Қарийб 126 минг гектарда ипак пахта етиштирилди. Унинг 97,5 минг гектарида Термиз-14, 20,2 минг гектарида Термиз-16 нав ғўза ўстирилди. Область пахтачилик тажриба станцияси селекциячилари пахтанинг юқори ҳосилли, иссиққа чидамли, тезпишар ва машинабоп навларини яратиш устида изланишлар олиб боришмоқда. Лекин область агросаноат комитети деҳқонни етарли миқдорда сара уруғ билан таъминлашни яхши йўлга қўя олмаяпти. Термиз-14 нави уруғчилиги бўйича иккита элита хўжалиги ташкил этилган, холос. Аммо мазкур хўжаликларда бу муҳим ишга етарли эътибор берилмайди. Термиз-16 нави катта майдонда етиштирилаётганлигига қарамасдан ҳозиргача районлаштирилмаган.

— Нима учун бу нав районлаштирилмаяпти? — сўрадик область агросаноат комитети раиси Х. Ш. Шарофуддиновдан.

— Пахта-қоғоз саноати марказий илмий текшириш институти момиғида катта тола кўп, деган эътирозни рўкач қилмоқда.

— Тўқимачилик саноати корхоналарининг муносабати қандай?

—1987 йил ҳосилидан Иттифоқимиздаги ва хорижий мамлакатлардаги 54 та корхонага 4.140 тонна Термиз-16 нав толаси жўнатилган. Унинг 353 тоннаси биринчи, 400 тоннаси иккинчи, 204 тоннаси тўртинчи сорт. Табиийки, қолгани сара сорт. Тўқимачилик комбинатлари мутахассисларидан нав тўғрисида илиқ гаплар битилган кўплаб хатлар келмоқда. Масалан, В. И. Ленин номидаги Глухово ип-газлама комбинатининг Новогребен фабрикаси бош ва классификатор инженерлари Термиз-16 нав толаси 3-типга мувофиқ келишини таъкидлаб, келгусида уни кўпайтиришни илтимос қилишган.

Нав, ҳосил, ундан чиқаётган тола деҳқонга, қайта ишловчиларга ва тўқимачиларга манзур бўлса-ю илмий текшириш институтида уни районлаштиришга қаршилик кўрсатишаётгани кишини ажаблантиради. Ҳолбуки, бу нав экилган майдон 20,2 минг гектарга етди. Ленин йўли районидаги Ленин номли, Будённий номли совхозларда, Шўрчи районидаги Киров номли колхозда тўлиқ шундай пахта етиштирилмоқда. Баъзи хўжаликлар ҳатто заводлардаги техник чигитни уруғлик учун ишлатишаяпти. Айримлари эса бу навнинг биринчи ёки иккинчи эмас, тўртинчи репродукцияли уруғини экишмоқда. Уруғчиликка бундай муносабат селекционерларнинг сермашаққат меҳнати ва изланишларини зое кетказиши ҳеч гап эмас.

Октябрнинг ўртасида Гагарин районидаги «Партия XXIV съезди» совхозининг Термиз-16 нав экилган пайкалларини кўздан кечирдик. Чамандек очилган лўппи-лўппи пахтадан деҳқон беҳад хурсанд. Амир Абдуллаев бошлиқ агроучастканинг Аҳмад Мажидов бригадаси далаларида ҳеч қачон бу йилгидек ҳосил битмаганди. 37 гектар майдондаги пахтани машинада икки карра териш билан план бажарилди. Гектаридан 33 центнердан топширилгандан кейин ҳам яна 10—12 центнердан ҳосил бор эди.

— Уруғлик сара бўлса, деҳқон кўзлаган ҳосилини олади, — дейди тажрибали пахтакор, Ленин ордени соҳиби Бекмурод Зайниев. — Областимиз селекционерлари ипак пахтанинг деҳқонбоп навларини яратишаяпти. Афсуски уни районлаштириш, уруғчилик ишларини йўлга қўйиш оқсаяпти. Термиз-16 нави хўжаликларда уч-тўрт йилдан буён экилаяпти. Деҳқон нав хусусиятларини ўрганиб, агротехникасига энди сингишаётган бир пайтда келгуси йил экилиши даргумон, деган хабарлар ҳафсаламизни пир қилади. Биз шу навни экамиз, деб ўйлаб қўйгандик. Бу аҳволда икки-уч йилда сурхондарёликлар қайси навни етиштиришларининг ўзи муаммога айланади. Ёки дефолиант масаласини олайлик. Ҳозир ишлатилаётган хлорат магний ингичка толали ғўза баргини мутлақо тўкмайди. У фақат қовжираб, машина далага бир карра кириб чиқмагунича осилиб тураверади. Германия Федератив Республикасидан келтирилаётган дропп дефолианти икки йилдан буён яхши самара бермоқда. Лекин у қиммат. Наҳотки олимларимиз шундай дориворни ўзимизда яратишолмаса?

Деҳқонлар фикрини механизаторлар ҳам маъқуллашади. Ипак пахтани терадиган агрегат эмас, сифатли дефолиант яратиш ҳам муаммо бўлиб турибди.

⊙

Область пахтакорлари зафар қучишди. План ортиғи билан уддаланди. Тўлиқ хўжалик ҳисобига ўтиб, ишни қайта қуриш талаблари даражасида ташкил этган хўжаликларда дастлабки йилиёқ кўзланган мақсадга эришилаяпти. Термиз районидаги «Гулбаҳор», Шеробод районидаги Нуриддин Муродов номли, Владимир Қодиров номли, Усмон Юсупов номли, Бойсун районидаги Ойбек номли, Сариосиё районидаги «Коммунизм», Ленин йўли районидаги Будённий номли совхозлар, Шўрчи районидаги Энгельс номли, Киров номли, Денов районидаги «8 Март», Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли, Қумқўрғон районидаги «Қизил Октябрь» колхозлари заршунослари ўз-ўзини маблағ билан таъминлаш, чек усулини, пудратнинг бригада, оила ва ижара шаклларини қўлланиш муваффақиятлар гарови эканлигини амалда кўрсатдилар.

Б. КЕНЖАБОЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси делегати, Жомбой районидаги «Октябрь» колхози пахтачилик бригадаси бошлиғи Алимқул Фармонов Москвадан қайтгач, коллектив аъзолари билан кенгашиб олий анжуман шарафига гектар ҳосилдорлигини 10 центнерга оширишга аҳд қилганди. 112 гектар ерда юксак мажбуриятга яраша ҳосил етиштирилди. Илғорлар 40 центнерлик маррани эгаллаш арафасида турибдилар.

СУРАТДА: А. Фармонов бригада аъзолари билан йил якунлари хусусида суҳбатлашмоқда.

Ғ. АЛИЕВ фотоси.

СССР қонунлари лойиҳаси умумхалқ муҳокамасида

ДЕМОКРАТИЯЛАШГА ҚЎШИЛГАН ҲИССА

СССР Конституцияси (Асосий қонуни)га ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги СССР Қонуни ҳамда СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги СССР Қонунининг КПСС Марказий Комитети томонидан СССР Олий Советига тақдим этилган лойиҳалари республикамиз меҳнаткашлари томонидан қизғин муҳокама қилинмоқда, турли таклиф ва мулоҳазалар билдирилмоқда. Мазкур ҳужжатлар жамият ҳаётининг муҳим масалаларини кун тартибига қўйди. Юридик фанлар кандидати, В. И. Ленин номидаги Тошкент Давлат университети ҳуқуқшунослик факультети давлат ва ҳуқуқ назарияси кафедрасининг доценти Қ. ХОЛМЎМИНОВ шундай деб ёзади:

— СССР Конституциясининг кириш қисмида социалистик жамиятнинг ҳозирги босқичига таъриф бериш лозим. Энг аввало «ривожланган социалистик жамият» иборасини қисқартириш лозим.

Биринчи модданинг баёнини эса қуйидаги таҳрирда берилишини таклиф қиламан: «Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи ишчилар, деҳқонлар ва зиёлиларнинг, мамлакат барча миллат меҳнаткашларининг ирода ва манфаатларини ифодаловчи социалистик ҳуқуқий умумхалқ давлатидир».

Давлат органлари, жамоат ташкилотлари ва давлат аппарати системасининг фаолиятини қонуний тартибда расмийлаштириш лозим. Лойиҳада халқ депутатлари Советлари органлари, СССР Олий Совети, СССР Министрлар Совети ва бошқа органларнинг янги системаси кўрсатилган холос. Гражданларда бизда қайси министрлик ва комитетлар мавжудлиги, зарурат туғилган ҳолларда кимга мурожаат қилиш лозимлиги тўғрисида тўғри тасаввур пайдо бўлиши учун давлат бошқарувининг марказий органлари саналган министрлик ва давлат комитетларининг рўйхати эълон қилинсин.

СССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳамда СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги қонунлар лойиҳаларининг айрим моддаларига аниқлик киритиш талаб этилаяпти. Масалан биринчи ҳужжатнинг 13-боб 95-моддасида «Халқ депутатларини сайлаш бир мандатли ва кўп мандатли сайлов округларида умумий, тенг ва тўппа-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида, яширин овоз бериш йўли билан ўтказилади», дейилган.

СССР халқ депутатларини сайлаш ҳақидаги Қонун лойиҳасининг биринчи моддасида эса СССР халқ депутатларини сайлаш бир мандатли сайлов округлари бўйича умумий, тенг ва тўғридан-тўғри сайлов ҳуқуқи асосида яширин овоз бериш йўли билан ўтказилиши ҳақидаги жумлалар бор. Мазкур қарама-қаршиликни бартараф этмоқ керак.

СССР Конституциясига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги Қонун лойиҳасининг «Халқ депутатлари Советлари системаси ва фаолиятининг принциплари» номли 12-бобда Советларнинг социалистик давлатчилиги сиёсий асоси ва мамлакатда ўз-ўзини бошқаришдаги ролига таъриф берилмаган. Бундан ташқари ўн иккинчи бобнинг янги таҳрири амалдаги конституциянинг иккинчи моддаси билан боғланмаган, СССРда давлатнинг моҳияти кўрсатиб берилмаган. Амалдаги конституцияда халқ давлат ҳокимиятини СССРнинг сиёсий асосини ташкил этувчи халқ депутатлари Советлари орқали амалга ошириши таъкидланган. Лойиҳада «сиёсий асоси» иборасига шарҳлов ҳам бериш даркор.

Бутуниттифоқ XIX партия конференциясида меҳнаткашларнинг оммавий ташаббусларини ўстириш, социалистик демократия ва ўз-ўзини бошқарувни чуқурлаштириш мамлакатимизни социал-иқтисодий ривожлантиришни тезлаштиришнинг асосий шартларидан бири эканлиги кўрсатилган эди. Шунинг учун СССР Конституцияси 94-моддасининг биринчи қисмини қуйидагича ўзгартириш лозим деб ўйлайман: «Халқ депутатлари Советларининг ҳаракати коллектив, демократик ва ўз-ўзини бошқарув асосларида ташкил этилади...» ва сўнгра текст давом этади.

ТАКЛИФ ҚИЛАМИЗ

Асосий қонунимизга ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги ҳужжатнинг 109-моддаси тўртинчи қисмидаги «Бутуниттифоқ Ленинчи Коммунистик Ёшлар союзи» сўзларидан кейин «Меҳнат коллективлари» деган сўзлар қўшилсин.

125-моддадаги 13 нафар комитет аъзолари ўрнига улар сонини ҳар бир қардош республикадан бир вакилдан дея 15 кишига кўпайтириш лозим.

СССР Олий Совети Президиумининг состави рўйхати кўрсатилган 118-моддага СССР Олий Совети Президиуми раисининг биринчи ўринбосари киритилиши шарт эмас. Бу вазифа ҳар бир иттифоқдош республикадан Олий Совет Президиуми раиси ўринбосарларининг амалий ишларида ўз ифодасини топган. Мазкур лавозим мавжуд бўлса иттифоқдош республикалардан кўрсатилган 15 ўринбосар рўйхатда расмий равишда қайд этиладилар, холос.

О. КАРИМОВА,
юридик фанлари кандидати, доцент.

Миллатлараро муносабатлар

НУРАФШОН ТАҚДИР

В. И. Ленин номидаги Шофиркон аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармасида ўн тўрт миллат вакилларининг бир хонадон фарзандларидек баҳамжиҳат яшаб меҳнат қилаётганликлари ҳақида

КИРИШ СЎЗ ЎРНИДА

Шундай қилиб, энг аввало корхонанинг қисқача тарихи хусусида фикр юритишга жазм этдим. Бу мақсадимни рўёбга чиқариш учун бошқарма бошлиғи, Ленин ордени, Октябрь революцияси ордени нишондори, Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, табаррук етмиш ёшини нишонлаётган Султон Остонов билан суҳбатлашишни маслаҳат беришди. Тадбиркор раҳбар мазкур корхонани роппа-роса қирқ уч йилдан буён моҳирлик билан бошқараётганлигини таъкидлашди.

Суҳбат жараёнида барчаси ойдинлашди. Султон ака гапни инқилоб ғалабасидан кейинги машаққатли йиллар тўғрисидаги хотиралардан бошлади. Дарҳақиқат ўшанда ҳамма иш силлиққина кўчмаган эди. Инқилоб душманлари янги тузумга тиш-тирноғигача қаршилик кўрсатишарди. Эл ўртасида кўплаб фаолларнинг ҳаёти ўлим билан тугаётгани тўғрисидаги даҳшатли хабарлар юрарди. Аммо ҳеч қандай куч ҳурликка эришган халқнинг бахт чироғини сўндира олмади.

1926 йилда маиший хизмат кўрсатишга мослашган ўртоқлик уюшмалари ташкил этилди. Уларда бор-йўғи 35 киши: мисгарлар, этикдўзлар, чарпаз ва аравакашлар фаолият кўрсатишарди. Кейинчалик артеллар тузилди, 1962 йилда эса маиший хизмат кўрсатиш комбинатига бирлашдилар. Корхона қуввати тобора оша борди. Мутахассислар сафи кенгайди. 1984 йилда комбинат аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармасига айланди.

Утган давр мобайнида улкан муваффақиятларга эришилди. Юксак кўрсаткичлар сарҳисоб этилди. Корхона бир неча бор Бутуниттифоқ ҳамда республика социалистик мусобақаларида ғолиб деб топилди. Коллективнинг номи Бутуниттифоқ Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг «Ҳурмат тахтаси»га ёзилди.

Айни дамда ҳам у областда етакчи ўринлардан бирини эгаллаб келаяпти. Бу ерда 400 нафарга яқин киши меҳнат қилади. Улар турли миллат вакиллари. Бир хонадон фарзандларининг ажойиб дўстлиги ютуқларни таъмин этмоқда.

Марҳамат, танишинг, гўзал тақдирли интернационал коллектив ҳаётидан айрим лавҳалар...

ДОҒИСТОНЛИК «КЕЛИН-КУЁВ»ЛАР

Ҳаммаёқ кўм-кўк эди ўшанда. Тоғларнинг пурвиқор гўзаллиги-ю, бепоён кенгликларнинг бетимсол рангин тасвири, баланд қояларда уя қурган шиддаткор бургутларнинг парвози — барча-барчаси ёдида.

У Доғистоннинг Махачқалъасидаги Гуйме қишлоғини — ширин болалиги кечган сўлим масканни ана шундай эслайди... Қишлоқнинг чор атрофи кўкаламзор эди. Сувлари ширин-шакар. Одамлари дилкаш, самимий. У айниқса тонг маҳалини яхши кўрарди. Уйқудан кўз очарди-да, деразани ланг очиб қўярди. Юзига муздек шабада уриларди. Қиз қўнғироқ сочларини майин сийпалаётган насимдан бир олам завқ туярди. Узоқ-узоқларга термулар экан, кўзлари қувончдан порлаб кетарди.

Загида ёшликнинг бахтиёр лаҳзаларини теран тасаввур қиларди. Қизнинг ҳаёт ҳақидаги мулоҳазалари нечоғли жозибали бўлмасин, у олдинда машаққатли довонлар турганини аниқ ҳис этарди. Балки бу ҳиссиётни не-не оғир кунларни бошидан ўтказган меҳнатсевар, оқила бувиси уйғотгандир? Қизни тўйиб-тўйиб яшашга, ҳаётни, одамларни севишга, курашга даъват этгандир? У бувисидан тоғликлар ҳақидаги эртакларни неча мароталаб эшитган. Мард, танти, меҳмондўст халқининг ажойиб анъаналарини қалб мулкида сақлаган.

У кейинги ҳаёти Ўзбекистоннинг чекка районларидан бири Шофиркон билан боғланиб қолишини сира ўйламаган эди. Бу воқеага роппа-роса 24 йил бўлди. Загида Шабон Мусаев билан севишиб турмуш қурди. Ш. Мусаев бир неча йил Ўзбекистонда меҳнат қилган эди. Бу ернинг туриш-турмуши, одамлари йигитга маъқул бўлиб қолганди. У Загидани Шофирконга кўчириб келишга кўндирди. Шундай қилиб, тақдир тақозоси билан шофирконлик бўлиб қолишди.

Загида Мусаева бу ерда кечган илк кунларини ҳеч қачон унутмайди. «Қандай яшарканмиз, бегоналар орасида кўникиб кета оламизми? Ахир, тил билмасак...». У ўз-ўзига ана шу саволни тез-тез берар, хавотир тортар, баъзан гап орасида турмуш ўртоғини койиб турарди. Лекин кейинчалик бу қилмишидан ҳижолат тортиб юрди. Бунга қуйидаги воқеа сабаб бўлди.

Улар ишга жойлашиш учун аҳолига маиший хизмат кўрсатиш комбинатига йўл олишди. Ўшангача Шабоннинг телпакдўзлик ҳунари бор эди. Загида эса тикувчиликни эндигина ўрганаётган кезлар... Тепасига «Директор» деб ёзиб қўйилган эшикни ийманибгина очишди. Султон Остонов қабулга келганлар билан бафуржа суҳбатлашди. Қалбда неки бор — тўкиб солишди.

— Шофирконимизнинг бағри кенг, — деди С. Остонов. — Доғистонлик келин-куёв учун уй ҳам, иш ҳам топилади. Барчаси ўрнига тушиб, бахтли бўлиб кетасизлар. Ҳар қанақа юмуш бўлса мурожаат қилинг, имкони борича ёрдам берамиз.

— Самимий истаклар учун катта раҳмат, — дейишди Мусаевлар.

Шу-шу бўлди-ю, улар «Шодлик» цехида фаолият кўрсата бошлашди. Ш. Мусаев телпакдўзлик қилди. Загида тажрибали тикувчи, татар қизи Роза Аҳмедовага шогирд тушди. Орадан бор-йўғи 2 ой ўтгач, бичувчи Аслон Комилов Загида тайёрлаган кийим-кечакларни синчковлик билан кўздан кечирди. «Аслон ака ўшанда жуда хурсанд бўлиб кетди, — деб эслайди З. Мусаева. — Ишни роса қиёмига етказибсан-ку, энди мустақил ишлайверсанг ҳам бўлади», — деди. Ишончни оқлаш учун янги куч-қувват билан ишга киришдим....».

Шу йиллар орасида Загида Мусаева ҳамда Шабон Мусаев ўз касбларининг моҳир усталари сифатида эътибор қозонишди, садоқатли дўстлар орттиришди. Ўнлаб шогирдларга мураббийлик қилишди. Айни дамда пешқадам тикувчилар сафидан муносиб ўрин эгаллашган Розия Нутфуллаева, Гулнора Муяссарова, Насиба Мансуровалар опадан беҳад миннатдор.

Загида Мусаева ойлик планларини ҳар доим ошириб уддалайди. Ой давомида 360 сўм ўрнига 470—500 сўмлик иш бажаради. Жамоат ишларида фаол қатнашади. Опанинг кўксини зарбдор меҳнати учун берилган қатор медаллар безаб турибди. Фахрий ёрлиқларнинг эса сон-саноғи йўқ. Баъзан ёшлар унга савол беришади: «Барчасига қандай улгурасиз, планни ошириб бажаришнинг сири нимада?», «Меҳнатда» деб жавоб беради у мамнуният билан.

— Кейинги пайтларда планни бажара олмаётган эдик, — дейди цех бошлиғи Т. Муродов. — Бошқа цехлар эса ўзиб кетишаяпти. Хўш, нега шундай бўлаяпти? Сабабини аниқлаш учун йиғилиш чақирдик. Ошкора фикрлашув бўлди. Сўзга чиққанлар зарур товарлар етишмаслиги ва ҳоказолар ҳақида гапиришди-ю, аммо... биласизми, шунда Загида опа «Наҳотки ўзимиз беайб бўлсак?» — деб қолди. Сўнг: «Планни уддалаш учун буюртмачиларни кўпайтириш керак. Буюртмачиларни кўпайтиришнинг асоси эса сифатли ишлаш», деди. Ҳозирги кунда цехни қолоқликдан чиқариш учун сифатга алоҳида эътибор берилаяпти. Ишчиларда масъулият туйғуси чандон ошди.

Мусаевлар хонадонида тўрт фарзанд вояга етди. Ажу ва Маҳмуд ремонт-техника корхонасида меҳнат қилишади. Шамайка турмуш ўртоғи билан Махачқалъада яшайди. Шамсия ўрта мактабда таълим олаяпти.

— Доғистонга — киндик қонимиз томган ерга бориб турамиз, —дейди З. Мусаева. — Аммо, Ўзбекистон ҳам биз учун иккинчи ватан. Ахир, бепоён мамлакатимизнинг ҳар бурчаги юрагимизга туташ. Шу ерда ундик, ўсдик, бахтга эришдик.

Доғистонлик «келин-куёв»лар эндиликда «кумуш тўй»га тараддуд кўришмоқда.

ГУЛЧЕЧАК ГАРАЕВА: «ЎЗБЕКЧАДА БИНОЙИДЕК ГАПЛАШАМАН»

Мухбир: Гулчечак опа, суҳбатимизни ўзбек тилида олиб борсак ҳам бўлар...

Г. Гараева: Албатта, ўзбекчада бинойидек гаплашаман. Мен учун рус, татар, ўзбек тиллари бирдек қадрдон. Баъзан тилга безътибор кишиларни учратаман. Пала-партиш гаплашаверишади. Ёхуд аксинча, бир тилни иккинчи тилдан камситувчилар учраб қоладилар. Бунга асло тоқат қилиб бўлмайди. Ахир, ҳар тилнинг ўз имконияти, ранго-ранг жилолари бор, шундай эмасми?

М. — Худди шундай. Фикрингизга қўшимча қилиб айтмоқчиманки, кўптиллилик халқларимиз ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга муносиб улуш қўшади. Маданиятимизнинг тараққиёти ҳам анча тезлашади... Энди ўзингиз ҳақингизда қисқача гапирсангиз?

Г. Г. —1937 йилда Бошқирдистон АССРнинг Октябрь шаҳрида туғилганман. Миллатим — татар. Отам Темирян Андриянов оддий ишчи, онам Минглиғоян Андриянова ғоят хушфеъл аёл эдилар. Ўрта маълумотни ўша ерда олдим. Кейинчалик оиламиз билан Мурманскка кўчиб бордик. У ерда бир неча йил яшаб, меҳнат қилишга тўғри келди. Мурманскнинг қирчиллама совуқлари-ю, бағри кенг одамлари ҳамон ёдимда.

Мен ўша ерда татар йигити — Совет Армияси сафида хизмат қилаётган Насим Гараев билан танишдим. Насим Армия сафига Шофирконнинг Чандир қишлоғидан жўнаган экан. Турмуш қурдик. Янги ҳаётимизни ўзбеклар даврасида давом эттирдик.

М. — Сиз 1937 йилда туғилганман деб айтдингиз. Маълумки ўша йиллар...

Г. Г. — Даҳшатли эди демоқчимисиз, шундайми? Ҳозир 37-йил воқеалари ҳақида ўкинч билан гапиришаяпти. Таъбир жоиз бўлса у ҳодисалар қўрқинчли туш каби намоён бўлади. Мен отамдан, бошқа ветеранлардан бу ҳақда эшитган эдим. Эндиликда матбуот саҳифаларини кузатиб бораяпман. Даҳшатга тушасан киши. Минглаб беайб кишиларни айбдор деб тасаввур қилиб кўринг-а. Ўша «айбдор»ларнинг фарзандлари, қариндошлари, дўст-ёрлари, умуман софдил кишилар бу кўргиликларга қандай чидашди экан. Репрессия йилларида дунёга келган минг-минглаб чақалоқлар бахтсизлик гирдобида кўз очаётганликларини гўдак тасаввури билан ҳис қилишганмикан? У даврлар энди ҳеч қачон такрорланмаслиги учун эса жамиятга қайта қуриш керак, ошкоралик керак.

М. — Сиз ишлаётган коллективда қайта қуриш қандай кетаяпти? Балки жиддий муаммолар кўндаланг бўлиб тургандир...

Г. Г. — «Гулчеҳра» цехида иш бошлаганимга ҳам 30 йилдан ошди. Турғунлик йиллари барча соҳада ўз салбий таъсирини қолдирган эди. Очиғи, маиший хизматда кўзбўямачиликка йўл қўйилган пайтлар ҳам бўлган. Кўп ҳолларда маҳсулот сифати унутиларди. Эндиликда барчаси ўзгараяпти. Қайта қуриш кишилар онгида, дунёқарашида ижобий ўзгариш ясай бошлади. Меҳнатга муносабат бошқача. Мукофотдан маҳрум қилинган, коллектив назорати остига олинган қолоқ ишчилар ҳам масъулиятни ҳис эта бошлашди.

Планлар ошириб адо этилаяпти. Менинг ўзим ой давомида 250 сўмлик ўрнига 290 сўмлик иш бажараяпман. Ёш ишчиларга устозлик қилаяпман. Яна жамоат топшириқлари, оила юмушлари.., Ҳаммасига вақт топиш керак.

М. — Дарвоқе, фарзандларингиз ҳақида сўрамоқчи эдим.

Г. Г. — Беш болам бор. Венера — Тошкентда, Марс — Нукусда ўқитувчи. Юлдуз — М. Горький номли ўрта мактабда ишлайди. Озод — студент, Гўзал — ўқувчи. Турмуш ўртоғимнинг вафотидан сўнг фарзандларим тарбиясига алоҳида диққат қилдим. Тўғри, ота ўрнини босиш қийин, аммо она қалбининг шаффоф меҳри фарзандлари учун тўтиё.

М. — Ўзбек миллий анъаналари хусусида қандай фикрдасиз?

Г. Г. — Татар ва ўзбек миллий анъаналари ўртасида маълум уйғунлик бор. Шундан бўлса керак, ўзбек миллий анъаналарини жуда яхши кўраман. Афсусланарлиси шуки, айрим халқчил одатлар йўқолиб бораяпти. Бундан 15—20 йил олдин шундай ажойиб урф-одатларни кўриб қувонган эдим. Кўпкари, гул сайли, пахта сайли бўлиб ўтарди. Кейинги пайтларда Наврўздек дилкаш байрам ҳам совуққонлик билан ўтказиладиган бўлиб қолди.

Ҳар бир халқнинг неча асрлардан буён нишонланиб келаётган анъаналари бўлади. Келинг, уни ҳурмат қилайлик.

М. — Ҳаётингиздан мамнунмисиз?

Г. Г. — Албатта....

М. — Яна нимадир демоқчисиз, шекилли?

Г. Г. — Айтмоқчи гапим шу: бахтиёрман.

ЖАМШИД АСКЕР ЎҒЛИ ЖАЛИЛОВНИНГ ДЕГАНЛАРИ...

Мабодо мендан интервью олмоқчи бўлсангиз, бошдан очиғини айтай, савол бераверсангиз, чалғиб кетаман. Фикрларимни бир нуқтага тўплай олмайман. Яхшиси, ўзим бафуржа гапира қолай. Агар лозим топилса зарур ўринларни қайд этиб борарсиз...

Мен Озарбайжон ССРнинг Ордубод районида 1950 йилда туғилдим. Отам Аскер Жалилов заводда оддий ишчи эди. Ҳозир пенсионер. 45 йилдан буён КПСС аъзоси. Онам Фарангиз Рамазонова вафот этган. Оиламизда 6 ўғил, 4 қиз вояга етди. Катта оиланинг ташвишлари ҳам катта бўлади. Буни ота-онамнинг фидойи кишилар эканликлари тимсолида ҳис этардим. Улар бизни — фарзандларини меҳнатсеварлик руҳида ўстиришга ҳаракат қилишди.

1964 йилда Сумгаитга кўчиб келдик. Кечки мактабда ўқиб, кундузи маиший хизмат комбинатида тикувчи бўлиб ишладим. Бир сўз билан айтганда, бу касбга бўлган меҳр жуда эрта — болаликда уйғонди. Бежирим кийим-кечаклар тикишни яхши кўрардим. Баъзи тенгдошларим жиғимга тегишиб, «Ахир бу хотин-қизлар иши-ку», дейишарди. Мен уларга ҳазиллашиб, «Демак, улар тикиб беришмаса кийим-бошсиз қоларкансизлар-да», — дердим. Муҳими — касбни севиш экан. Қолган бари — ўткинчи...

Кейинчалик Бокудаги политехника институтининг тикув-трикотаж ва енгил саноат технологияси факультетида таҳсил кўрдим. Назарий жиҳатдан бойиганим жуда соз бўлди. Сўнг Совет Армияси, сафида хизмат...

Шу орада онам вафот этди. Армиядан қайтгач, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш комбинатида инженер-технолог вазифасида ишладим. Кўп ўтмай комбинатимиз бирлашмага қўшилиб, бир қанча штатлар қисқартирилди. Шундан кейин бироз Самарқандда (у ерда ишлаётган оғайниларимнинг таклифи билан) меҳнат қилдим.

Мана, учинчи йилдирки, шу ерда ишлаяпман. Чамаси, таржимаи ҳолимни ҳаддан ташқари чўзиб юбордим. Газетхон учун эса, айтиш мумкинки, зерикарли қисм тугади. Энди иш ҳақида, муаммолар хусусида гаплаша қолайлик.

Мен хизмат қиладиган цехда енгил автомашиналар учун турли ғилофлар тайёрланади. Илк кунларданоқ сифатга диққат қилдим. Ўз-ўзидан иш юришиб кетди. План зиёдаси билан адо этиладиган бўлди. Хурсандман, жуда хурсандман...

Долзарб муаммолар ҳам бор. Ҳалигача қишлоқ меҳнаткашларига кўнгилдагидек хизмат кўрсата олмаяпмиз. Колхоз ва совхозлардаги қабул пунктларида тажрибали мутахассислар етишмайди. Одамлар қимматли вақтни бой бериб, район марказига келишга мажбур бўлишмоқда. Автомагазинлар хизматини ҳам қайта кўриб чиқиш керак.

Бундан 4 ой олдин Бокуга борган эдим. Бир ўртоғимнинг кооператив паррандачилик фабрикаси ташкил этиб, катта муваффақиятларга эришаётганини кўриб қувондим, тажрибаларини ўргандим. Ўзимча ўйладим: ахир бу энг муҳим иш-ку! Озиқ-овқат муаммоси кўндаланг турган бир пайтда шундай йўл тутилса қандай яхши! Шу кеча-кундузда халқимизни, айниқса қишлоқ меҳнаткашларини гўшт, сут, тухум билан таъминлай олмаяпмиз-ку.

Хуллас, шундай кооператив фабрикани Шофирконда ташкил этишга аҳд қилдим. Тегишли ташкилотлар қувватлашди. Оиламизнинг 6 аъзоси кооперативчи бўлди. Шартномага мувофиқ фабрика ишга туширилгач, ҳар йили 70 тонна парҳез гўшти беришимиз керак. Ана шунда йил давомида камида 140 минг сўм даромад кўрилади. Эътибор беринг-а, 20—25 кишининг ишини бор-йўғи 6 киши бажаради. Моддий манфаатдорлик ҳам баланд бўлади. Ишлар юришиб кетгач, тикувчилик цехини фабрикага яқин ерга кўчиришга қарор қилдим. Шунда қишлоқ меҳнаткашларига кўнгилдагидек хизмат кўрсатишга имконият яратилади.

Шу ўринда миллатлараро муносабатлар ҳақида тўхталиб ўтишни истардим. Айни дамда барча совет кишиларини Тоғли Қорабоғ автоном областидаги воқеалар қаттиқ ташвишлантирмоқда. Миллатлараро низога асосланган тўқнашувларга барҳам бериш муаммоларни партия ва ҳукуматимиз қарорларига амал қилган ҳолда ҳал этиш тўғрисида куюнчаклик билан фикр билдирилаяпти. СССР Олий Совети Президиумининг 1988 йил 18 июлдаги қароридан кейин Тоғли Қорабоғдаги вазият яхшилик сари ўзгариб, анча хотиржам бўлган эдик. Кейинги воқеалар эса...

Баъзан ўйланиб қоламан. Арман ва озарбайжон халқлари ўртасидаги низо қандай пайдо бўлди? Ахир биз — икки халқ вакиллари ниҳоятда иноқ эдикку! Қувонч ва ташвишларимиз бир эди. Тўй-маъракаларимизда, хурсандчилик кунларида қувонардик, ғам-қайғуни ҳам бирга баҳам кўрардик, бирга кўз ёши тўкардик. Қадимги дўстлигимизнинг теран илдизлари — ажойиб анъаналар ҳали ҳам яшаяпти.

Озарбайжонда, Оржоникидзе районида ишлаганимда Люся Абрамян деган аёл бўларди. Нодир фазилатларни ўзида мужассамлаштирган бу арман хотин мени ўғлидек яхши кўрарди. Мен эса тутинган онамдек севардим. Бошқа районга ишга ўтганимда кўз ёши тўкиб, энг эзгу тилакларни тилаб кузатиб қолгани ҳамон ёдимда. Дилкаш арман йигити Баҳодур Адамян билан дўстлигимиз ҳавас қилса арзигулик. Бу ерда ҳам арман йигитлари билан қадрдонлашдим. Тез-тез учрашиб, суҳбатлашиб турамиз. Мавзу Тоғли Қорабоғдаги воқеаларга келиб тақалганида фикримиз ҳамиша бир жойдан чиқади: икки халқ ўртасига низо солишга уринаётган шахслар қайта қуриш душманларидир. Ғаламислар миллатчилик адоватини кучайтиришга уринишар экан, бунга асло йўл қўйиб бўлмайди. Умрбоқий дўстлигимизга путур етмаслиги керак!

ТОЖИК ҚИЗИ ФОТИМА ХЎЖАЕВА

Ишхона — унинг учун иккинчи уй. Ҳар гал шундай бўлади. Эрта тонг барвақт уйғонади-да, режалаган уй юмушларини бажаради. Шундан сўнг нонушта қилиб, қадрдон корхонаси томон йўл олади. Уйи билан ишхонаси ўртасидаги масофа унчалик узоқ эмас: бор-йўғи юз эллик-икки юз қадам. Шундай бўлса-да, у ошиқади. Янги куч-қувват, хуш кайфият, бир олам орзу-умид билан ишни эрта бошлашни афзал кўради.

Ахир у янги усулда ишлаётган бригада бошлиғи, корхона бошланғич партия ташкилотининг секретари. Кўксини безаб турган III даражали Меҳнат шуҳрати орденини ҳам кўп йиллик ибратли фаолияти эвазига олган. Буюртмачилари интиқ бўлиб, кўз тикиб турган бир пайтда, жамоат ишларининг узундан узун режаси хаёлини тарк этаётган қайноқ бир лаҳзада ошиқмасдан бўладими, ахир!

Фотима Хўжаева барчасига вақт топади. Бригадага моҳирлик билан раҳбарлик қилиш, коммунистларни улкан мақсад сари йўналтириш, буюртмачиларнинг нозик дидига мос кийимлар тайёрлаш, жамоат топшириқларини бажариш — ҳаммасига улгуради. Хўжаевани корхонада ташаббускор ишчи, ёшларнинг ғамхўр мураббийси сифатида таърифлашади...

...Солиҳа Норқулова «Ёшлик» цехига янги келган пайтлар анча қийналди. Ишнинг сифати талабга жавоб бермасди. План уддаланмасдан қолди. Солиҳа ўшанда «Бу ишни эплолмасам керак», — деган хаёлларга борди. Ёш ишчидаги нохуш кайфиятни сезган Фотима Хўжаева Солиҳадан ёрдамини аямади. Яхши сўзлар билан кўнглини кўтарди, касбга муҳаббатини оширди, нозик сир-асрорларини пухта ўргатди. Устоз ва шогирднинг изланишлари зое кетмади. Айни дамда С. Норқулова ойлик планини ошириб адо этмоқда. Солиҳага ўхшаган шогирдлар сафида эса Мавлуда Аҳмедова, Назира Бозорова каби пешқадамлар бор.

Фотима Хўжаева бошлиқ бригада билан Аслон Комилов участкаси мусобақадош. Бир биридан ўзиш учун ҳар иккала коллектив ғайрат кўрсатмоқда. Бунда ташаббускор коммунист Фотима Хўжаеванинг муносиб ҳиссаси бор.

ШАМИЛ АМИНОВ ВА БОШҚАЛАР

Шамил ака куни кеча сафардан қайтди... Меҳнат отпускасини олди-ю, тўппа-тўғри Душанбега жўнади. У ерда қизи Света оиласи билан истиқомат қилади. Политехника институтида ишлайди. Шамил ака фарзандини, ширин-шакар невараларини кўрмаганига ҳам анча бўлди.

Ота қалби сезгир бўлади. Фарзандидан не кечса — қувончми, қайғуми — дарров илғайди. Буни қарангки, Шамил Аминов хурсандчилик устидан чиқиб қолди: Света ва унинг эри Асадулла Умаров беҳад шод эдилар.

— Ҳовли тўйи арафасида келиб қолдингиз, ота, — дейишди улар. — Янги квартирага кўчиб ўтаяпмиз.

— Қутлуғ бўлсин, — деди Шамил Аминов мамнуният билан. — Сизларни бахтиёр кўриш — мен учун бахт.

Шамил ака неваралари Бадриддин ва Абдуллани роса соғинган экан. Кичкинтойларни бағрига босиб эркалади, эртак сўйлаб берди. Душанбеда бир неча кун юргач, Тошкентда — ўғли Жамолиддинникида бўлди. Фарзандлари дийдорига тўйиб, янги куч билан иш бошлади.

— Пенсияда бўлсам ҳам ишлаяпман, — дейди бош кийимлар цехи ветерани Ш. Аминов. — Ахир ҳаётимни севимли касбимнинг машаққатларисиз тасаввур қилолмайман-да.

Ҳа, шундай. Шамил акага худди ана шу машаққатлар ҳузур бағишлайди. Одамларнинг «Раҳмат!» деган биргина ширин сўзи қалбини тўлқинлантиради. Баъзи-баъзида турмуш ўртоғи Фотима опа Шамил акага дейди: «Кам-кўстимиз йўқ, шукр. Болалар уйли-жойли бўлишаяпти. Энди гаштини сурсангиз ҳам арзир...»

— Қарилик дейсанми, — кулади Шамил Аминов. — Қўя тур, қаришга ҳали вақт бор.

Ҳикоямиз ҳам ниҳоясига етай деб қолди. Аммо бу — интернационал коллектив ҳақидаги фикрлар тугади, деган гап эмас. Ҳали қанчадан қанча ажойиб ишчиларнинг, ишчизодларнинг таъриф-тавсифга арзигулик, шон-шарафга молик ишлари бор. Уларнинг ҳар бири қайта қуриш жараёнини тезлаштиришга ҳисса қўшаётган, шижоаткорона меҳнати билан улкан ютуқларни таъминлаётган, энг эзгу мақсадлар сари дадил интилаётган фидойи инсонлардир. Арман А. Саркисьян, А. Асутурян, чуваш Галя Равшанова, рус Мария Крилова, татар Сумбул Шокирова, Сайда Солиҳова ва бошқа ўнлаб зарбдорлар аҳил хонадоннинг ҳамжиҳат аъзолари ҳисобланишади.

Суҳбатимиз сўнггида Султон Остонов қўшиб қўйди: «Қолсангиз, Мария Сергеевна битта қўлбола ош дамларди. У палов пиширишга уста».

Дарвоқе, корхона экономисти Мария Сергеевна Крилова Султон аканинг умр йўлдоши. Ҳа, Шофирконда ана шундай нурафшон тақдирли интернационал оилалар яшайди.

Салим МУХТОРОВ.

«Қишлоқ ҳақиқати» меҳнаткашлар хизматида

ДЕҲҚОН МЕҲНАТИ ТЎҒРИ БАҲОЛАНСИН

Биз 1987 йилда оиламиз билан 9 гектар майдонда деҳқончилик қилиб, планлан зиёд пахта ҳосили етиштирдик. Лекин даромаддан кўнглимиз тўлмади. Буни қандай тушуниш керак?

Н. ҲАМИДОВ.
Фарғона область Бувайда районидаги «Партия XX съезди» колхози аъзоси.

— Редакциянинг 271-сонли хатига жавобан қуйидагиларни маълум қиламиз, дейилади халқ депутатлари Бувайда район Совети ижроия комитетидан олинган хатда. Бувайда районидаги «Партия XX съезди» колхози аъзоси Н. Ҳамидов муҳим масалани кўтарган. Ҳар бир деҳқон ўз меҳнатининг тўғри баҳоланишини истайди. Лекин шу нарса сир эмаски, ишлаб чиқаришга бригада, оила ва звено пудратининг жорий этилиши бир қатор муаммоларни келтириб чиқараяпти. Уларни ҳал этмай туриб юксак натижаларга эришиш қийин. «Партия XX съезди» колхозида ўтказилган текшириш якунлари шундан далолат берди.

Шикоят хатида таъкидланганидек, 1987 йил бошида колхоз правлениеси билан оилавий звено ўртасида тегишли шартнома имзоланган. Шунга кўра оилавий пудратчилар 9 гектар майдонда ғўза ўстириб, ҳар гектардан 36 центнердан жами 32,4 тонна пахта етиштиришлари лозим эди. Ялпи даромад 21 минг 653 сўм, иш ҳақи харажатлари 4. 572 сўм қилиб белгиланган. Ғўзанинг «АН—402» навини экиш кўзда тутилган. Хўжаликда уруғ етишмаганлиги сабабли звенога қарашли майдонларга «АН—Боёвут — 2» навли чигит экилган.

Шунга қарамасдан оилавий пудратчилар 32,4 тонна ўрнига 34,1 тонна ҳосил етиштириб, йиллик планни 105 процентга адо этганлар. «Ўзбекистон ССР колхозларида меҳнатга ҳақ тўлаш юзасидан тавсиялар»нинг 37-пунктига асосан йил охирида ғўзанинг биологик нави ўзгарганлиги, тўртинчи сорт пахта нархи ошганлиги ҳамда табиий офат туфайли механизмларда бажарилиши лозим бўлган ишлар қўл кучи билан амалга оширилганлиги учун маҳсулотга белгиланган баҳо қайта кўриб чиқилган. Ўзаро келишувга мувофиқ планлан ошиқча етиштирилган ҳосил қийматининг қирқ проценти ёки 270 сўм пул звенога мукофот учун ажратилган. Оилавий пудратчилар ана шуларнинг ҳаммасидан ўз вақтида хабардор этилиши, объектив сабабларга кўра вазиятнинг ўзгарганлиги уларга тушунтирилиши лозим эди. Лекин бундай қилинмаган. Қайта ҳисоблаб кўрилганда Н. Ҳамидовга 44 сўм кам иш ҳақи берилганлиги маълум бўлди ва бу пул аризачига тўланди.

Ҳисоб-китоб ишларида чалкашликка йўл қўйгани учун бош иқтисодчи Н. Йигиталиев колхоз правлениесининг қарори билан огоҳлантирилди. Текшириш якунлари юзасидан оилавий звено бошлиғи Н. Ҳамидов билан алоҳида суҳбат ўтказилиб, уни қизиқтирган саволларга жавоб қайтарилди.

Бугун Совет милицияси куни

ҚАЙТА ҚУРИШ МАНФААТЛАРИНИ КЎЗЛАБ

Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси қайта қуриш жараёнига янги йўналиш бахш этди. Унда жамият ҳаётининг барча соҳаларида дахлдор бўлган янгиланиш муқаррар эканлиги алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Хўжасизликка, талон-торожга қарши қатъий кураш олиб бориш, давлат интизоми, иқтисод ва тежамкорликни мустаҳкамлаш масалалари ҳам кун тартибига ҳеч қачон ҳозиргидек кескин қўйилмаган эди. Бинобарин, худди шу нуқтаи назардан ички ишлар органлари зиммасига алоҳида масъулият юкланган. Улар талон-торожнинг, порахўрлик, чайқовчилик, хуллас, меҳнатсиз даромаднинг бошқа кўринишларини ўз вақтида аниқлаш, бу иллатларни юзага келтирувчи шарт-шароитларни ўрганиб бартараф этишда чуқур ўзгаришларга эришмоқлари лозим.

Мазкур йўналишда муайян тадбирлар белгиланмоқда. Тармоқ министрликлари, идоралари, ҳуқуқ-тартибот ва назорат органларининг жамоатчилик билан келишган ҳолда профилактика чораларини қўллаinitial тажрибаси тобора мустаҳкамланмоқда. Республика Агросаноат давлат комитети, Госснаб, Савдо, Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрликлари «Ўзбекбирлашув», Нефть маҳсулотлари давлат комитети билан биргаликда ўтказилган коллегия мажлисларида, Ўзбекистон ССР ҳуқуқ-тартибот органларининг мувофиқлаштирувчи кенгашларида ана шу ишни янада такомиллаштиришнинг асосий йўллари ҳақида сўз борди. Республика ички ишлар органларининг меҳнатсиз даромад ва яширин ишлаб чиқаришга қарши фаолиятининг ялпи программаси тузилиб амалга оширилмоқда.

Милициянинг жиноят қидирув, БХСС, тергов аппарати, жамоат тартибини муҳофаза қилиш сингари бўлинмаларини мустаҳкамлаш юзасидан конкрет тадбирлар белгиланганлиги бу ишларни амалга ошириш томон қўйилган муҳим қадам бўлди. Кадрларнинг сифат состави яхшиланди. Ички ишлар органларида ишловчиларни конкурс йўли билан танлаб олиш имкониятидан кенг фойдаланилаяпти. Ортиқча бошқарув аппаратлари қисқартирилди. Шу йўл билан аҳоли ўртасида бевосита иш олиб борувчи бўлинмаларни сезиларли даражада мустаҳкамлаш имконияти туғилди.

Сўнгги йилларда республикамиз милиция органлари лаёқатсиз, ўзларининг ишчанлик ва аҳлоқий сифатларига кўра жиноятчиликка қарши муваффақиятли иш олиб боролмайдиган кишилардан тозаланди. Совуққонликлари, айрим пайтларда эса хизмат манфаатларига хиёнат қилганликлари натижасида совет милицияси ходими деган юксак номга доғ тушираётганлардан қутилиш осон кўчаётгани йўқ. Бироқ ҳозир аҳвол тубдан ўзгармоқда. Ички ишлар органларида хизмат қилишга халқ хўжалиги мутахассислари, олий ўқув юртларининг битирувчилари, жумладан коммунистлар ва комсомоллар, шунингдек, ички ишлар органларини мустаҳкамлаш учун юборилган партия, совет органларининг вакиллари келмоқдалар.

Ошкоралик, илгарилари гапириш ман этилган муаммоларнинг очиқ муҳокама қилинаётганлиги муваффақиятлар гарови бўлмоқда. Шу йилнинг ўзида меҳнатсиз даромадларга, ичкиликбозлик, гиёвандликка, қарши кураш мавзуларида республика матбуоти, радио ва телевидение орқали мингдан зиёд чиқишлар қилинди. Раҳбарларнинг аҳоли билан юзма-юз мулоқотда бўлиб савол-жавоб қилишлари анъанага айланаяпти. Жорий йилда шундай учрашувлардан ўн тўққизтаси ўтказилди. Жамоатчилик фикрини ўрганиш давомида келгусида фаолиятимизни ривожлантиришнинг тегишли йўл-йўриқларини аниқлаб олдик. Кишиларнинг мулоҳазаларини ўрганиш, камчиликларимизни аниқлаш, ҳал этилмаган масалаларни ойдинлаштиришнинг конкрет тадбирларини белгилаш имконини берди.

Республика «Билимлар уйи», «Қишлоқ ҳақиқати», «Ёш ленинчи» газеталари редакцияларида бўлиб ўтган давра суҳбати, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг нашриётида оммавий ахборот воситалари вакиллари билан учрашувларда ички ишлар органлари фаолиятида қайта қуришнинг бориши хусусида қизиқарли, фойдали мулоҳазалар билдирилди.

Жамоатчилик билан алоқа тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Кўнгилли халқ дружиналари, комсомол оператив отрядлари, жамоатчи ходимлар жиноятчиликка қарши курашга катта ҳисса қўшмоқдалар. Бугунги кунда ҳеч бир рейд ва текшириш уларнинг иштирокисиз ўтмайди. Ҳосилнинг, озуқанинг, чорва молларининг сақланишини текшириш, чайқовчилик, гражданларнинг ҳақига хиёнат қилишнинг олдини олиш соҳасидаги ялпи, комплекс текширувларда омма фаол қатнашмоқда.

Социалистик мулк муҳофазасидаги намунали ишлардан бир неча мисол келтираман. Собиқ Жиззах области ички ишлар бошқармаси БХСС ходимлари жамоатчилик иштирокида автомашиналар билан йирик ҳажмда чайқовчилик қилганлиги учун Октябрь районидаги «Лола» универмаги бўлим мудири Б. Очиловни қўлга тушириб жиноий жавобгарликка тортдилар. Чуст район матлубот жамияти дўкон мудири А. Нурматов, Учқўрғон район матлубот жамиятига қарашли 24-магазин мудири А. Мўминов, Хўжаобод район «Сельхозкоммунремонт» экспедитори И. Ваҳобов ва давлат мулкига хиёнат қилган бошқа кишиларни фош этишга БХССнинг жамоатчи ходимлари катта ҳисса қўшдилар. Давлатга етказилган зарарни қоплаш мақсадида жиноятчиларнинг умумий ҳажми 67 минг сўмлик пул ва қимматбаҳо буюмлари мусодара этилди.

Ўтган тўққиз ой давомида меҳнатсиз даромад орттиришга қаратилган 30 мингдан ортиқ турли жиноятлар фош этилди. 21,2 миллион сўмлик пул ва моддий бойликлар давлат ҳисобига ўтказилди. Йирик ва алоҳида йирик ҳажмда содир этилган 3,5 мингдан зиёд талон-торожлик ҳоллари аниқланди. 210 та порахўрлик, 3,1 минг чайқовчилик, харидорлар ҳақидан уриб қолишга доир 5 мингга яқин ҳолат фош этилди.

Жиноий тажовузларнинг олдини олишга алоҳида аҳамият берилаяпти. Аввалги йилдагига қараганда 1,5 мингта кўп жиноятнинг йўлига ғов қўйилди. Бироқ булар ички ишлар органларининг экономика соҳасидаги қонунбузарликка қарши курашнинг бошланиши, холос. Ҳали олдинда катта ишлар турибди. Социалистик мулк муҳофазасини таъминлашнинг аҳволи давр талабларига жавоб бермайди.

Республика халқ хўжалигининг кўплаб тармоқларида ҳамон хўжасизлик, халқ мулкига бепарво муносабатда бўлиш вазияти ҳукмрон. Қўшиб ёзиш, кўзбўямачилик ҳоллари, афсуски, давом этмоқда. Қатор корхоналарда идоравий назорат савиясининг пастлиги, ишлаб чиқариш технологиясининг бузилиши, интизомнинг сустлиги натижасида ўғрилик ва бошқа суиистеъмолликлар юзага келаяпти. Оқибатда ҳар йили давлатга бир неча ўн миллион сўмлик зарар етказилаяпти. 1987 йилда республика Агросаноат давлат комитети тармоқларида бу миқдор қарийб 20 миллион сўмни, матлубот кооперациясида 25,2 миллион сўмни, давлат савдосида 4,9 миллион сўмни ташкил этди.

Ички ишлар органларининг ташкилий ва амалий фаолияти марказида бундай ҳолатларни юзага келтириш ва ва амалга оширишга имконият берувчи сабабларни ўрганиш масаласи турибди. Халқ хўжалиги тармоқларида жиноятчиликка қарши курашнинг илғор методларидан фойдаланиш асосида савдо, умумий овқатланиш, аҳолига маиший хизмат кўрсатиш объектларидаги талон-торож этувчилар, чайқовчиларнинг ташкил топган гуруҳлари фош қилинди. Жумладан, Фарғона область Совети ижроия комитети ички ишлар бошқармаси томонидан Қўқон умумий овқатланиш трестининг айрим ходимлари жиноий жавобгарликка тортилдилар. Улар шаҳардаги пайпоқ тўқиш бирлашмасидагилар билан тил бириктириб, меҳнаткашларга бериладиган овқатланиш талонларини ҳисобдан чиқариш йўли билан 151 минг сўмни чўнтакка урганлар.

Халқ хўжалиги тармоқларида тартиб ўрнатилаётганлигини таъкидлаш билан бирга, эришилган ютуқларнинг ҳали чегара эмаслигини айтиб ўтиш лозим. Манфаатдор министрлик ва идораларнинг ҳуқуқ-тартибот органлари ва назоратчи маҳкамалари бу масалаларни кўнгилдагидек ҳал этиш учун биргаликда келишиб ҳаракат қилишлари зарур.

Экономиканинг кооператив ва шахсий меҳнат фаолияти билан боғлиқ нисбатан янги тармоқларидаги салбий кўринишлар ҳам бирмунча ташвишли. Масалан, умумий овқатланиш соҳасидаги кўпсонли кооперативлар бевосита хом ашё базалари, ёрдамчи хўжаликлари мавжуд эмаслигига қарамай бозор ва савдо корхоналаридан гўшт маҳсулотларини харид қилиб, ўз фаолиятларини ниҳоятда кенгайтириб юбордилар. Бевосита маҳсулот ишлаб чиқармай, амалда фақат воситачилик қилиб товарлар хариди ва реализациясидан жуда катта фойда олаётган кооперативларнинг ҳаракатини тартибга солиш хусусида жиддийроқ ўйлаб кўриш лозим. Республикада Давлат план комитетига бу муаммоларни ўрганиш юзасидан тегишли таклифлар киритилди.

Харидорларни алдаш, уларнинг ҳақига хиёнат қилиш ва чайқовчиликка қарши кураш муаммолари ҳали кун тартибидан тушгани йўқ. Ҳар йили 6 мингтача ана шундай ҳолатлар аниқланиб айбдорларга жазо берилаётганлигига қарамасдан аҳвол яхшиланмаётир.

Майда ўғриликларнинг кенг тарқалганлиги гражданларда асосли ташвиш туғдириб, уларнинг ҳаққоний эътирозларига сабаб бўлаяпти. Жорий йилда халқ хўжалиги объектларида 19 мингдан зиёд ташмачилар қўлга тушиб, улардан бир неча ўн минг сўмлик маҳсулотлар тортиб олинди. Бу масалада идорадан ташқари қўриқлаш хизмати, БХСС патруль-пост хизмати бўлинмалари, милиция участка инспекторлари, автомобиль инспекторларидан қатъийроқ чоралар кўришни талаб қилишга ҳақлимиз.

Қонунбузарликларни келтириб чиқарувчи ҳолатларни жиноий жавобгарликка тортиш миқдорини кўпайтириш ёки жазо чораларини кучайтириш билангина бартараф этиш мумкин эмас. Ҳуқуқий тарбиявий, профилактик тадбирлар комплексини давлат ва хўжалик органларининг аҳоли талаб-эҳтиёжларини қондиришга қаратилган ҳаракатлари билан уйғунлаштириш лозим. Савдо корхоналари ишини тубдан яхшилаш, комиссион савдо даражасини ошириш, молия интизомини мустаҳкамлаш ва бошқалар шулар жумласидандир. Социалистик мулк муҳофазаси умумий куч-ғайратларни бирлаштирганда, бу ишга жамоатчилик кенг жалб этилгандагина кўнгилдагидек бўлади.

Бугунги анъанавий байрам айёмида биз ички ишлар органларининг барча ходимларини, уларнинг кўнгилли ёрдамчиларини самимий табриклаймиз, Совет милицияси инқилобий қайта қуришимизни рўёбга чиқаришда фаол қатнашадилар, деб ишонч билдирамиз.

Ғ. РАҲИМОВ,
Ўзбекистон ССР ички ишлар министрининг ўринбосари.

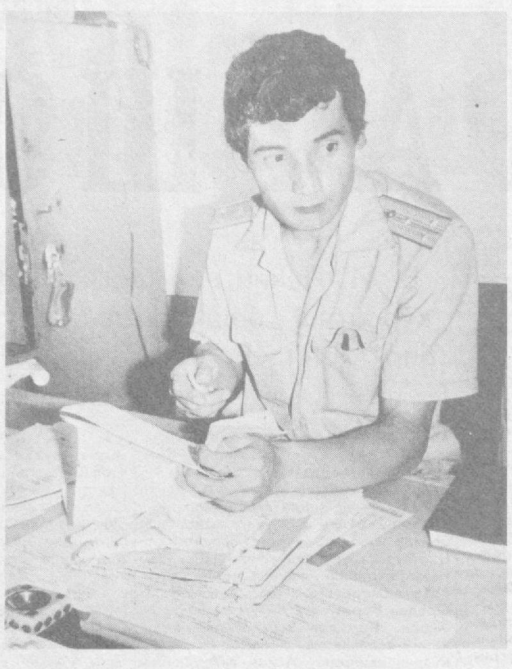

Жиззах шаҳар давлат автомобиль инспекцияси катта инспектори Илҳом Эргашев ҳамкасблари орасида ҳурмат-эътибор қозонган. У 1983 йилда Тошкент политехника институтини битириб, область ички ишлар бошқармасига ишга келган эди. Катта лейтенант Эргашев ўзининг билимдон, меҳнатсевар ва хизматга садоқатли ходим эканлигини намойиш қилаяпти.

СУРАТДА: давлат автомобиль инспекцияси катта инспектори И. Эргашев.

Ш. ТЎРАЕВ фотоси.

Мақсуд Шайхзода туғилган куннинг 80 йиллиги олдидан

БИР ҒАЗАЛ ТАРИХИ

Мақсуд Шайхзода бир шеърида: «Агар шоир ҳақгўй ва қалби пок бўлса — демак у абадий барҳаётдир», — деб ёзган эди. Бу фикрни ўзининг ижодига нисбатан бериладиган бўлса, унинг 50 минг мисрага яқин поэтик мезонини ана шу хислат белгилайди. Шайхзода салоҳияти ниҳоятда буюк. Унинг шеърий мисраларида ҳақгўйлик ва покиза қалб ҳарорати бор. Шоирдаги одамийлик, вафо ва садоқат туйғуларининг барқ уриши шеърий мисраларига кўчган. Назмидаги нозиклик, меҳр ва муҳаббат, ширинсуханлик, оққўнгиллик оҳанрабодек киши қалбини ўзига ром этади. Шу боис бўлса керак, унинг ўқувчилари ҳам, дўстлари ҳам, мухлислари ҳам кўп эди.

Устоз айниқса классик анъаналарни давом эттирувчи шоирларга алоҳида меҳр ва муҳаббат билан қаради. Мен домланинг Ғафур Ғулом ва Собир Абдулла билан бўлган самимий яқинлигига шоҳидман. Бу уч алломаи замон кечаларни тонгга улаб, суҳбат қурганларининг гувоҳи бўлганман. Собир Абдулла айтмоқчи, «арзон гаров ғийбат, бозори касод ҳасратлардан» бутунлай ҳоли бўлиб, классик салафларнинг ноёб сатрларидан бошланган бу суҳбатлар кўнгил торларини тебратувчи қўшиқ сатрларга бориб уланарди. Ниҳоят, Ғафур Ғулом қўлига дутор олиб машқ бошларди.

Фузулий ва Мирзо Бедил, Навоий ва Муқимий каби шеър заршуносларининг ғазалларини чуқур таҳлил қилиши, уларнинг туюқ ва муаммоларини енгил еча олиши билан дўстлар ҳурматини қозонган Мақсуд ака бадфеъл, фикри саёз, шарқона ғазалиётдан нари кишилардан узоқ бўлгани ҳолда Ғафур Ғуломдек зукко, Собир Абдулладек ғазал гулшанида нозик таъб дўстларининг ижодини ардоқларди.

Маълумки, Собир Абдулла шеърларининг кўпчилигини классик, поэзиямизда асрлар бўйи асосий вазн бўлиб келган арузда ёзган. Аруз қадимий шарқ шеъриятининг, шу жумладан классик ўзбек назмининг ҳам қарийб минг йилдан ортиқ тарихий тараққиёти давомида юзлаб сўз санъаткорлари тажрибасидан ўтиб, тобора сайқал топиб борган, деярли ҳар хил кўринишларда вужудга келган энг кўҳна ва ҳамиша навқирон шеърий ўлчовлардан биридир. Шайхзода аруз хусусида гапираркан: «Бизнинг адабиётшуносларимиз классик анъаналар ҳақида, арузнинг тақдири ҳақида баъзи абстракт мунозаралар билан бош қотирдилар. Ҳолбуки, анъаналарнинг барҳаётлиги учун далил керак бўлса, бунинг жонли тимсоли Собир Абдулла эканини унутдилар», — деб куюнганди. Бу сўзлар билан Шайхзода фақат Собир Абдуллани эмас, балки классикларимиздан бизга мерос бўлиб қолган ғазал жанрини ҳимоя қилди ва арузнинг барча мураккаблиги билан унинг техникасини пухта эгаллашга даъват этди.

Айрим танқидчилар Собир Абдуллани «арузчи шоир» деб, унинг ижодини камситишга уриндилар. Ана шундай пайтда Шайхзода олиму фозил сифатида Собир Абдулла ижодини чуқур ўрганар экан, аруз вазнининг кенг имкониятларини тушуниб етмаганларнинг фикрини рад қилди: «Мен, Собир Абдулланинг анъанавий тарзда ёзган ғазалларида гўё Алишернинг дардини, Бобирнинг қувноқлигини, Машрабнинг лоқайдлигини, Нодирабегимнинг андишасини, Фурқатнинг назокатини ва Ҳамзанинг урфонини ўқигандек бўламан», — деб ёзган эди «Собиримиз» номли мақоласида. У ғазал ишқий мавзудагина эмас, балки ижтимоий-сиёсий, ахлоқий-таълимий борада ҳам ёзилиши мумкинлигини тан олмаётган кимсалардан оғринди. Даврлар ўтиши билан бу жанрнинг хусусиятлари, турлари, шакллари ривожланиб, сайқалланиб, камол топаётгани ҳақида фикр юритди.

1967 йилда Собир Абдулла «Мавлоно Мақсудга мактуб» номли шеър ёзди (Бу шеърни у кейинчалик «Жавобсиз қолган мактуб» деб номлаган эди). Шоирнинг шахсий архивидаги материаллар орасида сақланаётган ҳужжатда мазкур шеърнинг ёзилиш тарихи ҳақида баъзи фикрлар мавжуд. Шайхзода оғир касаллик билан Тошкентдаги «Луначарский» касалхонасига тушган вақтда Собир Абдулла ҳам у ерда даволанаётган эди. Икки қадрдон ҳамдард бўладилар. Врачлар Собир Абдуллага уйга кетишига рухсат берадилар. Буни у дўстига билдиради. Ҳамроҳи бир сўз демаса ҳам унинг руҳиятида қандайдир ўксиниш, қандайдир дилгирлик кўринади. Бу ҳолатни сезган Собир Абдулла Шайхзодани ёлғиз қолдирмаслик ниятида врачлар рухсат берсалар яна бир-икки ҳафта қолишга тайёрлигини айтади. Шайхзода фидойи дўстидан бу сўзни эшитиб, унинг қўлтиғидан олади ва ташқарига олиб чиқади:

— Мулла Собир, — дейди у «Казбек» тутатар экан. — Муҳаббатингиз учун ташаккур! Соғайибсизми, бу ерни елкангизнинг чуқури кўрсин. Аммо мен ҳали турадиганга ўхшайман, қон босимим ниҳоятда юқорилигидан бўлак касалларим ҳам борга ўхшайди! Бугун-эрта Ғафур келар эмиш, бош врач айтди, жой ҳозирлашаяпти. Зерикмайман, тузалмагунимча кетмайман. Сизга дўстим, жавоб! Аммо шу шарт биланки дам олиш кунлари янги ҳажвий машқлардан чўнтакка солиб қадам ранжида қилиб турасиз...

Собир Абдулла касалхонага сўнгги дафъа бориб қайтар экан, унда бир фикр пайдо бўлади. Энди Шайхзода руҳини кўтариш керак! Бунинг учун арузда унга атаб дўстона бир қасида ёзиб, газетада бостириш лозим. Шеър ёзилгач, редакция ходимлари уни Шайхзодага олиб бориб ўқиб бермоқчи бўладилар. «Шайх ака жавоб ёзишлари шубҳасиз. Шундан кейин ҳазил-мутойибага бой мазкур шеърларни газетага босайлик», — деб маслаҳат берадилар. Бироқ газета ходимларининг оқилона ташаббуслари ва Собир Абдулланинг нияти амалга ошмайди. Дўсти билан видолашган шоир «Жавобсиз қолган мактуб» ҳақида шундай деб ёзган эди: «Шайхзода шеърият олами билан абадий видолашиб, оламдан кўз юмган эди. Шеър ўз соҳибига етиша олмай, жавобсизлигича қолди. Шеърият карвони жуда олисларга сафар қилди, лекин бу карвон, қанча йироқлашмасин, ҳаёт гулшанида ҳамон-ҳамон жаранглаб туради».

Малоҳат АБДУРАҲМОНОВА,
Ўзбекистон ССР Фанлар Академияси А. С. Пушкин номли тил ва адабиёт институтининг катта илмий ходими.

Собир АБДУЛЛА

МАВЛОНО МАҚСУДГА МАКТУБ

Меҳрибон дўстсанки, Мақсуд, барчага парвода Шайх,
Кўрмадик дўстлар сени бир лаҳза истиғнода Шайх.
Бўлса эрди барча шайхлар сен каби пок, кошки,
Утдилар бир нафс учун халқни талаб дунёда Шайх.
Шайхдан жирканди халқ ўтган замонда шунчалар,
Хонақои зулмат ичра муфлису афтода Шайх.
Қўл берай десам сенга, дўстим, сўзимдан кулмагин,
Қўл берур ҳар кимса, топса сен каби озода Шайх.
Шу қувончликим, қадрдон ҳамқалам дўстим менинг
Оқ кўнгил, фикри равон, ширин забону содда Шайх.
Шайх деганда сиз бунинг ҳайрони бўлманг, ёшлар,
Ҳаммага манзуру машҳур дўстимиз Шайхзода Шайх,
Бу замоннинг Шайхига кимдир қойил бўлмаган?
Бемурид, беҳирка, бедастору бесажжода Шайх.
Катта шоир, катта олим, катта фозиллик билан
Давр амри неки бўлса, жон билан ижрода Шайх.
Бўлди банд йиллар ёзиш бирлан Улуғбек васфида,
Дарс ўқир ҳозирги кун Берунийдек донодан Шайх,
Шеърият кайфи билан кўргач сени бебаҳралар
Дер эмиш, завқинг тушунмасдан: «Ичибдир бода Шайх!»
Навқирон ёшлик, Ғафур бошлиқ кезиш ёдингдадир,
Гоҳи боғ сайрида соғар гашти, гоҳ сабода Шайх.
Утди у ёшлик, оқарди сочу бўлдик мўйсафид,
Умр ўтар, ёшлик кетар ҳар лаҳза, ҳар аснода Шайх.
Шеъримизнинг Шайхи — Мақсуди, деди Собир сени,
Бу ёмон маънода бўлмай, яхши бир маънода Шайх.

КАТТАҚЎРҒОН ТЕАТРИ ТУРКМАНИСТОНДА

Абдулҳамид Мажидий номли Каттақўрғон шаҳар драма театрининг бир гуруҳ санъаткорлари яқинда Чимкент областидаги гастролдан қайтишган эди. Мана, бир неча кундирки, унинг «Гулдаста» деб номланган 15 кишидан иборат коллективи қардош Туркманистоннинг Чоржўй области томошабинларига маданий хизмат кўрсатмоқда.

Программада Ўлмас Умарбековнинг жамиятимиз тараққиётига зид иллатларни фош қилувчи «Курорт» спектаклидан саҳналар, қайта қуриш даври мавзуидаги масал ва интермедиялар, Ватан, қардошлик, севгини тараннум этувчи куй, қўшиқ ва яллалар бор.

Чоржўйлик шинавандаларга артистлардан Мустафо Туробов, Қадамжон Юсупов, Низом Қодиров, Норжон Ўроқова, Бахтиёр Ражабовнинг ижрочилик маҳоратлари манзур бўлмоқда.

«Гулдаста» коллективининг туркманлар диёридаги ижодий сафари уч ҳафта давом этади.

А. ҲОШИМОВ.

Спорт ахбороти

ТЎРТИНЧИ УРИНИШ

Футбол бўйича биринчи лига мусобақалари ниҳоясига етди. Ғолиб командалару қуйи лигага тушиб кетадиган коллективлар маълум бўлди. Душанбенинг «Помир» ва Волгограднинг «Ротор» клублари бу йил олий лигани тарк этган «Нефтчи» (Боку) ва «Қайрат» (Олмаота) командаларининг ўрнини эгаллашди. Пермнинг «Звезда», Ворошиловграднинг «Заря» ва Никополнинг «Колос» коллективлари эса қуйи лигага тушиб кетишди.

Шу кунларда тўққиз зона ғолиблари ўртасида айни шу клублар ўрни учун кураш бормоқда. Улар орасида республикамиз вакили Фарғонанинг «Нефтяник» командаси ҳам борлиги ишқибозларни хушнуд этган эди. Афсуски, ҳамюртларимиз ўзларига билдирилган ишончни оқлай олмадилар. Тўғри, улар Омскнинг «Иртиш» командасини ҳам сафарда, ҳам ўз майдонларида мағлубиятга учратиб, тўрт очкони қўлга киритишди. Гарчи Кишинёвда «Нистру» клубига ютқазиб қўйган бўлишса-да, (0:1), Фарғонада ўтказиладиган матчда икки тўп фарқ билан ғалаба қозонганларида биринчи лигага барвақт йўлланма олишлари мумкин эди. Афсуски, бундай бўлмади. Жавоб учрашуви 1:1 ҳисобида тугади. Иккала команда ҳам тенг — бештадан очко тўплади. Кишиневда зафар кучган «Нистру» коллективи Омскнинг «Иртиш» клуби билан ўтказиладиган учрашув натижасидан қатъий назар келгуси йилда биринчи лига мусобақаларида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритди.

Шундай қилиб, «Нефтяник»нинг ана шу йўлланмани олиш учун тўртинчи марта уриниши ҳам муваффақият келтирмади.

Бу йилги мавсумда биринчи лига мусобақаларида бир янгилик жорий этилган эди. Шунга кўра командалар махсус совринни олиш учун курашдилар. Саралаш учрашувларини яхши ўтказган Ростовнинг СКА ва Тошкентнинг «Пахтакор» коллективлари илк финал матчини ўтказишди. Бу учрашув ҳам чемпионатнинг сўнгги беллашувидаги каби 2:1 ҳисобида тугади. Унда армиячиларнинг қўли баланд келди.

Энди командалар яна бир марта куч синашишади. Бу учрашув индинга Тошкентда ўтказилади. Пахтакорчилар унда икки тўп фарқ билан ютсалар бас, биринчи лиганинг илк бор таъсис этилган совринини қўлга киритадилар.

ЖАНГОВАР ДУРАНГ

Шайбали хоккей бўйича СССР биринчилигининг олий лигасида мусобақалар қизиб бормоқда. Ўн тўрт кучли коллектив қисқа муддатли танаффусдан сўнг юксак ўринлар учун курашни яна бошлаб юборди.

Ўтган турда олтин медаллар учун даъвогарлар — ЦСКА ва «Крилья Советов» командалари ўртасидаги матч кўпчилик эътиборини жалб этди. Маълумки, уларнинг биринчи учрашуви дуранг бўлган эди. Бу сафар ҳам шундай натижа қайд этилди. Аммо матч қизғин кураш остида ўтди. Армиячилар ҳисобда икки бор олдинга чиқиб олдилар — 2:0, 3:1. Аммо «Крилья Советов» хоккейчилари ҳужумкорликка зўр бериб, пировардида ҳисобни 3:3 қилиб тенглаштиришга муваффақ бўлдилар.

Иккинчи ўринда бораётган Москванинг «Динамо» командаси ўз майдонида «Автомобилист» клуби билан бўлган учрашувни 10:1 ҳисобида ютди.

Редактор
А. Ғ. МУХТОРОВ.

ТЕЛЕВИЗОР ХИЗМАТДА

11 НОЯБРЬ, ЖУМА

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 Совет қўшиқларидан концерт.
9.35 Халқ ижодиёти.
10.05 «Огарева, 6». Бадиий фильм.
11.30 Янгиликлар.

* * *

16.00 Янгиликлар.
16.10 «Қайта қуриш прожектори».
16.20 «Нега ва нима учун?». Болалар учун кўрсатув.
16.50 «Тараққиёт. Ахборот. Реклама».
17.35 Ангола миллий байрами — Мустақиллик кунига. «Саҳро ва океан туташган жойда». Киноочерк.
17.55 Актуал объектив. «Ихтирочилик ва экология». Ҳужжатли фильм премьераси (Ростов кинохроника студияси).
18.45 **XIX партия конференцияси белгилаб берган йўлдан.** Ҳисобот ва сайловлар. 4-кўрсатув.
19.30 «Дунё воқеалари».
19.45 СССР халқ артисти С. Ростоцкий фильмлари. «Ер ва одамлар»
21.30 «Время».
22.00 «Қайта қуриш прожектори».
22.10 1988 йил қўшиқлари.
22.25 «Нигоҳ». Тунги информацион-музикали программа.
23.00 Катталар учун мультфильмлар.

● МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика.
9.15 «Қўрқув билмай». Илмий-оммабоп фильм.
9.35, 10.35 Г. Х. Андерсен эртаклари. 4-синф.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 СПТУ ўқувчиларига. Астрономия. Сайёралар.
11.35, 12.35 Музика. 6-синф. Кураш ва норозилик қўшиқлари.
12.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
13.05 «Сокинлик». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
14.10 Қадрдон ўтмиш. «Қария ва шаҳар». Ҳужжатли фильм.
14.30 Янгиликлар.
14.40 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Сарсонлик-саргардонликда». 3-серия — «Уруш».

* * *

18.35 Янгиликлар.
18.45 «Саёҳатчилар клуби».
19.45 Концерт.
20.15 «Устма-уст зарба». Ҳужжатли фильм премьераси.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар!
20.45 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
20.50 Ю. Казаков. Ҳикоялар.
21.20 «Қайта қуриш прожектори».
21.30 «Время».
22.00 Футбол. СССР чемпионати. «Днепр» — «Жальгирис». Днепропетровскдан олиб кўрсатилади.
23.50 Иттифоқдош республикалар студияларининг фильмлари. «Сояда 40 даража иссиқ». Телевизион бадиий фильм премьераси («Озарбайжонфильм»).
01.00 Янгиликлар.

● ЎзТВ

15.00 «Шарқ афсонаси». Фильм-балет («Тожикфильм»).
16.05 «Сергей Лазо». Бадиий фильм.
17.30 «Ўқитувчи экрани».
18.00 Янгиликлар.
18.15 Ўсмирлар учун. «Ровесник» (рус.).
18.50 «Чорвадор». Қишловнинг бориши ҳақида.
19.20 Македония телевидениесининг программаси.
20.00 «Ахборот» (рус.).
20.20 Долзарб интервью.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Дутор ва танбур тароналари». Музикали композиция.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.10 «Касаба союз ҳаёти». Ишчи назорати ҳақида.
23.15 «Ретро». Экранда — «Ўзбекфильм» киностудиясининг фильмлари. «Фурқат». Бадиий фильм.
00.45 Кўрсатувлар программаси.

●

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.25 «Спорт, қишлоқ ва фантазия». Телефильм.
19.50 «Сеҳрли занжир». Кинокомедия («Мосфильм»).
21.00 Баскетбол бўйича СССР чемпионати. АСК (Тошкент) — НКИ (Никополь). Ёзиб олинган репортаж.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 Москва. «Қайта қуриш прожектори».
22.10 Ҳужжатли фильмлар экрани. «Маршал Конев ҳақида қисса» (рус.).

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»— «СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: редактор ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул секретарь — 33-09-93, 32-56-26. Секретариат — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими —33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими —33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими —32-54-52. Таржима бўлимлари —32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими —33-81-42.

Р — 10085. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. А. 2138. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12